

Trekboere en Leningsplase

Aanvanklik is eiendomsplase aan die koloniste (die vryburgers) toegeken. Die eiendomsplase het uit relatief klein stukkie grond bestaan wat dikwels naastenby 60 morg groot was. Tussen die plase was daar egter meesal onbesette grond wat vir weiding gebruik is. Die praktyk van die toekenning van eiendomsplase is in 1717 gestaak.¹

Reeds vanaf 1703 is daar begin om weidingsregte aan koloniste toe te ken, eers vir drie maande, toe ses maande en later vir 'n jaar op 'n keer. Vanaf 1717 het dit die metode geword om grond toe te ken. So ontwikkel 'n stelsel van leningsplase en die verskynsel van trekboere. Daar was twee voorwaardes waaronder die grond toegeken is. Eerstens moes daar jaarliks 'n bepaalde bedrag vir die gebruik van die grond betaal word. Tweedens moes dit nie "... hinderlik ..." wees vir iemand wat reeds in die omgewing gevestig is nie.² Die weidingsregte is dikwels jaarliks verleng. Die grond kon nie verkoop word nie, maar verbeterings daarop kon verkoop word.

Daar was nie wetlik 'n bepaling oor die grootte van die plase nie, maar deur gebruik was 'n plaas 'n uur se stap oorkruis groot, met die opstal in die middel. Die plase was nie noodwendig rond nie, maar die geografie het die vorm daarvan bepaal.³

Die stelsel van erfpagplase het dit moontlik gemaak vir koloniste om op veeboerdery te konsentreer en na die binneland te versprei. Sodoende het daar 'n onbeplande en yl verspreiding van koloniste in die binneland plaasgevind. Dit het hulle later in die agtiende eeu in aanraking met die Khoisan en die Xhosas gebring. As gevolg van hierdie kontak het 'n hele aantal skermutselinge plaasgevind. In 1780 is die Visrivier as grens tussen die Kaap en die Xhosas aanvaar en teen die einde van die agtiende eeu kom die uitbreiding deur die trekboere grootliks tot 'n einde.

Die area wat deur Europese koloniste aan die Kaap beset is, het tussen 1703 en 1780 bykans vertiendubbel⁴. Die uitbreiding wat die trekboere veroorsaak het, het gelei tot die stigting van die distrikte Swellendam in 1748⁵ en Graaff-Reinet in 1786⁶.

"'n Trekboerlewe was eensaam, maar veel beter as dié van 'n arbeider op 'n wyn- of koringplaas."⁷ Die trekboere het ver van mekaar gewoon. Die kerke was meesal ver van hulle en daar was nie sprake van skole nie. Teen 1770 het die meeste huise twee kamers gehad; een waarin die gesin geslaap het en een waarin die Khoi-Khoiwerkers en besoekers geslaap het. Daar was dus van die kant van bepaalde Kapenaars en persone van die buiteland vrees oor die verwildering van die trekboere.⁸

O F Mentzel, wat in die 1730's en 1740's aan die Kaap gewoon het, het positief geoordeel oor die trekboervroue. Hy meld dat hulle buitengewoon hardwerkend was en hulle mans oortref in gesonde verstand, goeie gedrag en die vermoë om te verstaan en te leer.⁹

Hoewel die bogenoemde oordele oor mense uiteraard nie veralgemeen kan word nie en nie noodwendig op die gesinne wat hier behandel word, betrekking mag hê nie, skets dit tog iets van die omgewing waarin Andries en sy kinders geleef het.

Hoofstuk 7

Andries du Preez (d5)

(c. 1733 – c. 1784)

Oriëntasie

Andries is omstreeks 1733 gebore en omstreeks 1784 op 51-jarige leeftyd oorlede. Hy was die seun van Hercules du Preez en Dorothea Bekker.

Die 24-jarige Andries is omstreeks 1757 met die 16-jarige Hester Ferreira¹⁰ getroud. Hulle het 12 kinders gehad waarvan 2 waarskynlik in hul kinderjare oorlede is.

Andries was 'n boer wat 'n hele aantal leningsplase gehad het in die Langkloof en in die omgewing van Joubertina, Humansdorp en Jeffreysbaai. Sy kinders het ook meesal in hierdie omgewing, met party sover wes as die Mosselbaai-omgewing en ander sover oos as die Port Elizabeth en Coega-omgewing, geboer. Hy word ook beskryf as jagter en baaspadmaker van die Langkloof¹¹.

Na Andries se dood in 1784 trou Hester weer in 1786 met Johan Kritzinger. Hulle het een kind gehad en Hester oorleef Johan.

Genealogiese gegewens

d5 **DU PREEZ, Andries**: *c. 1733¹²; ≈Paarl 8.11.1733¹³; †Twee Rivieren c. 1784¹⁴. Seun van Hercules DU PREEZ en Dorothea BEKKER.

x 1757¹⁵: **FERREIRA, Hester**: *c. 1741¹⁶; ≈Paarl 18.6.1741¹⁷. Dogter van Ignatio Leopold FERREIRA en Martha TERBLANCHE.

[Hester Ferreira:

xx 16.7.1786¹⁸: **KRITZINGER, Johan Jacob**: *18.1.1744¹⁹; †Tussen 1794 en 1803²⁰. Hy was voorheen getroud met Anna Elizabeth Strydom.]

Erkenning

Prof. O J O Ferreira het in sy boek *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante* besonder waardevolle gegewens oor Andries en Hester gepubliseer. Daarvan word met groot waardering gebruik gemaak.

In hierdie hoofstuk

Andries en Hester

Hercules – bl. 112

Ignatius Petrus – bl. 114

Salomon – bl. 116

Andries – bl. 119

Martha Maria – bl. 120

Dorothea Maria – bl. 122

Sara Jacoba – bl. 124

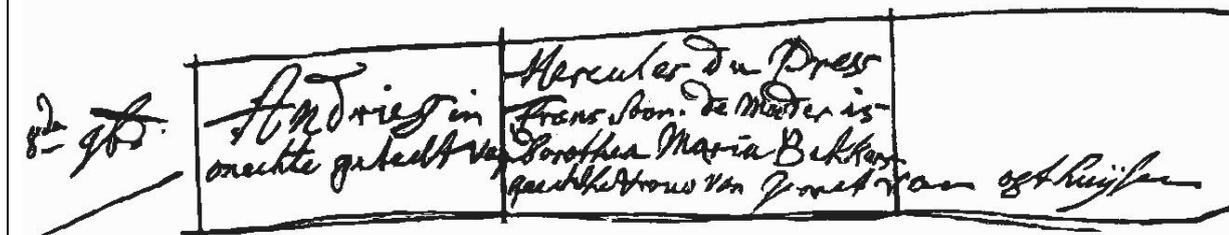
Stephanus Johannes
– bl. 125

Johannes – bl. 127

Hester Elizabeth
– bl. 128

Susanna Magdalena
– bl. 130

Johanna Catharina
– bl. 132

Uittreksel uit Doopregister van Drakenstein (Paarl)²¹

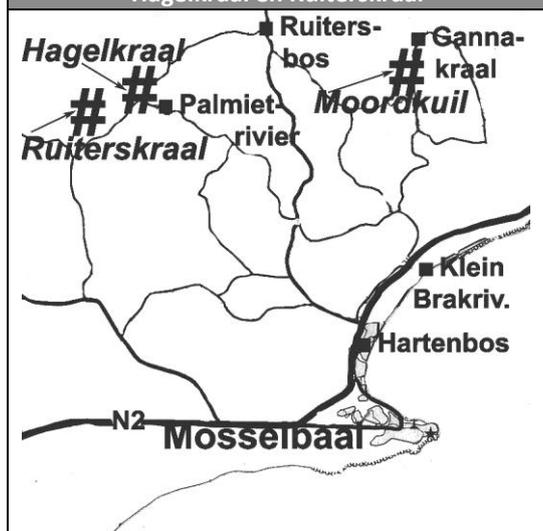
“Andries in oneg geteel. Hercules du Preez Frans se seun. Die moeder is Dorothea Maria Bekker getroude vrou van Gerrit van Oosthuizen”.

Jeug

Andries is omstreeks 1733 gebore. Sy pa was in daardie stadium 'n wewenaar. Sy moeder was Dorothea Bekker wat, toe Andries gebore is, getroud was met Gerrit Oosthuizen. Andries is deur Hercules en Dorothea laat doop te Drakenstein (Paarl) op 8 November 1733. Hierbo is 'n uittreksel uit die doopregister.

Dit is nie duidelik wat die oorsprong van Andries se naam is nie. Daar was nie aan die Du Preez-, Bekker- of De Klerk-kant (Dorothea se ma) op daardie tydstip iemand na wie hy vernoem kon gewees het nie.

Kaart nr. 15: Benaderde ligging van Hagelkraal en Ruiterskraal

In die *Geslagsregisters van die ou Kaapse Families*²² is Andries verkeerdelik gekoppel aan Hercules du Preez b6c11, seun van Philippe du Preez en Elizabeth Prevot. Hierdie Hercules is gebore omstreeks 1719 en is getroud op 1.10.1740 met Johanna de Maker, die weduwee van Louis Swart wat in 1738 vermoor is saam met Andries se vader Hercules. Die bogemelde doopinskrywing van Andries dui duidelik aan dat Andries se vader Hercules “Frans, S(Z)oon” is, dit wil sê die seun van Francois-Jean. Die bevinding oor die verkeerde koppeling is gepubliseer in 'n artikel van mev. Margie Rudman in 1980²³.

Daar is geen aanduiding van wat met Andries na sy doop gebeur het nie. Hy word nie weer in dokumente oor sy pa vermeld nie. Toe sy pa in 1738 oorlede is, is die oorblywende drie dogters uit die huwelik met Marthe du Preez, die erfgename, maar Andries word nie vermeld nie. Die volgende waar iets oor Andries vermeld is, hou verband met die Marxe, soos hieronder vertel word. Die gevolgtrekking

word gemaak dat Dorothea vir Andries by haar gehou het en dat sy hom en haar dogter Sara Oosthuizen saam met haar geneem het toe sy haar by Dirk Marx gevoeg het. Mnr. Jean le Roux, wat die *Bewaarders van ons Erfenis...* reeks oor plase en plaasbesit gepubliseer het, is van oortuiging dat Andries “... in die omgewing van Buffeljagsrivier opgegroeï het ...”²⁴. Dit is die gebied waar Andries se pa en Dorothea Bekker gewoon het en waar hy moontlik gebore is.

Dit wil dus voorkom asof Andries nie in 'n Du Preez-gesin groot geword het nie, maar dat hy eintlik in die Marx-gesin groot word. Hy het blykbaar lank by Dirk Marx en Dorothea gewoon. In 1755 het Dirk vir Andries saam met Andries se toekomstige swaer, Petrus Ferreira, gestuur om olifante te jag²⁵. In die monsterrolle van 1758 verskyn Andries se naam direk na dié van Dirk en Dorothea en weer in 1759, maar nou saam met die van sy vrou Hester Ferreira²⁶. Hy het waarskynlik lank saam met Dirk op Hagelkraal en Ruiterskraal geboer²⁷.

Andries trou, toe hy nagenoeg 24 jaar oud was, omstreeks 1757, met Hester Ferreira wat omtrent 16 jaar oud was. Sy was 'n dogter en die vyfde kind van Ignatius Ferreira en Martha Terblanche. (Op Andries se seun Salomon se sterfkennisgewing word 'n vrou, Susanna Catharina Van ... (onleesbaar) aangedui²⁸. So 'n huwelik lyk nie moontlik nie, want Andries en Hester se kinders is na hul troue gebore en Andries is voor Hester oorlede.)

Ignatius Ferreira is waarskynlik in 1695 in Lissabon, Portugal, gebore²⁹. Op 16 Junie 1722 bevind Ignatius hom as matroos op die skip *Chandos* van die Engelse Oos-Indiese Kompanjie in Tafelbaai tydens die skip se terugreis vanaf Bengale na Engeland. Daar was 'n groot storm en die skip het naby die Kasteel gestrand. Ignatius bly aan in die Kaap en werk as soldaat en as kneg. Op 6 November 1735 trou hy met Martha Terblanche. Vanaf 1742 boer Ignatius op die plaas Hartebeeskul in die Mosselbaai omgewing. Hy is op 24 Mei 1772 oorlede³⁰.

Woonplekke

Dit kom voor asof Andries eers alleen en toe saam met Hester aanvanklik op die plase Hagelkraal³¹ en Ruiterskraal³² van Dirk Marx geboer het.

Weiregte is op verskillende plase aan Andries toegeken en dit is nie seker op welke van hierdie plase Andries-hulle gewoon het nie.

In 1761 is weiregte op Leeuwfontein aan Andries toegestaan. In 1762 het hulle vir 'n jaar weiregte op Doornrivier aan die begin van die Langkloof gehad. Daarna is Rooihogte, oos van die Gouritsrivier en nie ver van Hagelkraal af nie, aan hulle toegeken³³.

Vir die tydperk 1765 tot 1766 het hulle die leningsplaas Klipdrift (De Apiesrivier/ Louterwater)

en van 1766 tot 1769 Diepriver³⁴. Daarna volg die toekenning van weidingsregte by Misgunst (1767), Twee Rivieren (1780) en De Ongegunde Vryheid (1780).

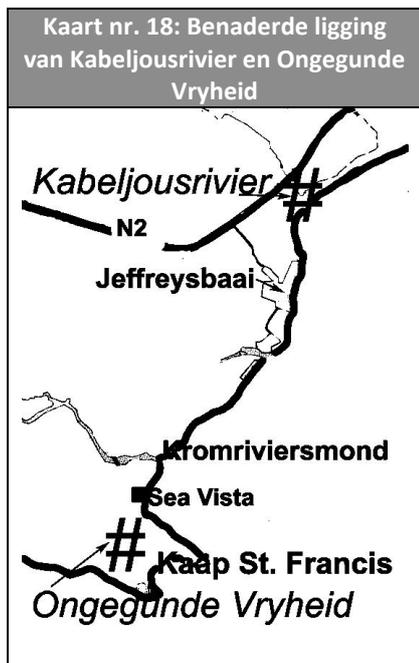
Andries en Hester het egter teen 1766 by die Keurboomsrivier geboer en later waarskynlik op die plaas Elandsfontein van E C Haumann³⁵. Die laaste twee plase wat Andries gehad het, was Twee Rivieren en De Ongegunde Vryheid. Albei die plase het, volgens sy boedel, opstalle gehad en dit is nie duidelik op watter plaas hulle gewoon het nie.

Eiendom

Andries het 'n hele aantal plase vir korter of langer tye gehad:

- Die eerste plaastoekenning aan die 28-jarige Andries op 12 Mei 1761 was **Leeuwfontein**³⁶ die "... verlate plaas van Hendrik plooij ..." en die toekenning is telkens verleng tot 1766.
- Op 8 Maart 1762 is die mees westelike leningsplaas in die Langkloof, **Doornrivier**³⁷, oorkant die Gouritsrivier aan hom toegeken³⁸. Hy het dit slegs vir 'n jaar behou.³⁹
- Op 17 Augustus 1763⁴⁰ word weiregte aan Andries toegestaan op **Rooihogte** oorkant die Gouritsrivier.
- Die leningsplaas **Klipdrift**⁴¹ (De Apiesrivier/Louterwater) is op 23 September 1765 aan Andries toegeken⁴² en hy behou dit tot 13 Augustus 1766⁴³.

- Die plaas **Dieprivier** "... in de lange kloof gelegen aan de Keurbooms rivier ... ' (die verlate plaas van Roelof Campher) word op 16 Oktober 1766⁴⁴ aan hom toegeken en hy behou dit tot 30 Maart 1769⁴⁵. Die ligging van die plaas kon nie bepaal word nie, maar daar is 'n Dieprivier 168 wat 'n moontlike kandidaat is.
- Weiregte op die plaas **Misgunst** "... gelegen agter de attequas Cloof ..." is op 20 Februarie 1767 aan Andries toegestaan.⁴⁶ Die mees moontlike ligging van die plaas is in die Wyk Onder-Langkloof⁴⁷. Andries "verkoop" die plaas aan Barend Daniel Bouwer wat by die beredding van Andries se boedel, nog Rds 2222.36 daarop skuld⁴⁸.
- Die leningsplaas **Twee Rivieren**⁴⁹ word op 7 Januarie 1880 aan hom toegeken⁵⁰. Die plaas was geleë naby Joubertina en hy behou dit tot sy dood in 1884. Daar was 'n opstal op die plaas⁵¹.
- Op 17 April 1880 word die leningsplaas **De Ongegunde Vryheid**⁵² aan hom toegeken⁵³. Die plaas was geleë "... in die Langkloof agter die Attequaskloof oor die Couga ..." en daar was 'n opstal. Die plaas was by die huidige Kaap St. Francis en suid van Jeffreysbaai. Ook hierdie plaas behou Andries tot sy dood in 1884⁵⁴.

Uittreksel uit die toekenning van weidingsregte vir die plaas Apiesrivier/Klipdrift/Louterwater

Werd door dezen Gepermitteerd aan den Landbouwer Andries du Preez omme voordien tij van een geheel Jaar met sijn vee te mogen gaan leggen en wijden op de Plaats gen't de Apies Rivier gelegen in de lange Cloof agter de hattequas Cloof

"Werd door deezee Gepermitteerd aan den Landbouwer Andries du Preez omme voor den tijd van een geheel Jaar met sijn vee te mogen gaan leggen en wijden op de Plaats gen't de Apies Rivier gelegen in de lange Cloof agter de hattequas Cloof."

Volgens die opgaafrolle van 1762 het Andries 6 perde, 200 skape en 32 beeste⁵⁵. Die opgaafrolle in 1773 dui aan dat hy 2 perde, 300 skape en 60 beeste het⁵⁶. Hy het 'n wa gehad en sy wapens gedurende die twee opnames was 'n degen, 'n pistool en 'n snaphaan (geweer).

Uit die inventaris⁵⁷ wat na Andries se dood in 1784 opgestel is kan iets afgelei word van wat hulle besit het en hoe hulle geleef het. Die inventaris dui die volgende besittings aan:

- Plase: Die leningsplaas Twee Rivieren met opstal in die Langkloof aan hierdie ("deze") kant van die Waboomsrivier. Die leningsplaas d'Ongegunde Vryheid met opstal in die Langkloof agter die Attequaskloof – ook aangedui as oor die Couga.
- Meubels: 'n Ou rusbank, 7 stoele, 2 groot rakke, 2 klein rakke, 1 lepelrak, 2 vierkantige tafels, 2 spieëls, 3 beddens, 2 katels en 2 ou kiste.
- Eetgerei: 3 dosyn porseleinborde, 3 porselein teestelle, 1 dosyn staalvurke en 2 wynglase.
- Kombuisware: 4 porseleinskottels, 4 ou ysterpotte, 1 koper teeketel, 1 tin trekpot, 10 kelderflesse, 1 erdepot, 'n klein kopervysel, 'n ou pan, 'n ou rooster, 'n tin soutvaatjie, 9 emmers, 4 groot en 3 klein bottervate en 'n botter karring.
- Algemene huisgoed: 3 koper kandelare, 'n klein Bybel, 'n predikasieboek en 'n gebedeboek.
- Rygoed: 'n Ossewa, ou kar en ou saal.
- Plaas- en ander gereedskap: Ploeggereedskap, 6 grawe, 4 skoffels, 2 pikke, 'n beitel, 2 raspers, 'n vyl, 'n omslag, 'n winkelhaak, 'n snymes en vier skawe.
- Wapens: 2 Snaphane (Geweers).
- Vee: 113 beeste waarvan 15 trekosse gesteel is deur Khoi-Khoi na die dood van Andries, 996 skape en 5 perde.

- Slawe: 'n Slavin genaamd Flora van Bengale met haar drie kinders Adam van die Kaap, Victoria van die Kaap en Galatea van die Kaap. Daar was moontlik nog 'n slavin en 'n seun.

Kerk

Die distrik Swellendam was tot 1798 nog deel van die NG Kerk Stellenbosch en daar is toe afgestig en 'n gemeente te Swellendam gestig. Die doopplek van die meeste van Andries se kinders word aangegee as Swellendam, hoewel daar nog nie 'n gemeente was nie. Twee kinders se doopplekke word aangegee as Tulbagh en een as Graaff-Reinet. Dit kom voor asof die doop ook op Swellendam bedien was.

Die gesin

Andries en Hester het oor 'n tydperk van nagenoeg 25 jaar 12 kinders gehad waarvan twee blykbaar in hul kinderjare oorlede is:

- Hercules, agtereenvolgens getroud met Johanna Dorothea Strydom en Hester Petronella Heyns.
- Ignatius Petrus, getroud met Catharina Aletta Ferreira en daarna met Anna Catharina Jansen van Vuuren.
- Salomon, getroud met Magdalena Oosthuizen.
- Andries, getroud met Sara Catharina Oelofse.
- Martha Maria, getroud met Hendrik Jeremias de Bruyn.
- Dorothea Maria, getroud met Johannes Philippus Hartman.
- Sara Jacoba wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Stephanus Johannes, getroud met Sara Josina Holtzhausen.
- Johannes wat blykbaar ongetroud oorlede is.
- Hester Elizabeth, getroud met Paul Johannes Terblans.
- Susanna Magdalena, agtereenvolgens getroud met Cornelis Johannes Botha en Johan Georg Wasserman.
- Johanna Catharina, getroud met Antonie Michael Muller.

Andries en Hester het nagenoeg 98 kleinkinders gehad.

Laaste lewensjare

Andries is te Twee Rivieren oorlede omstreeks 1784. Die eerste inventaris van sy boedel is gedateer 16 Augustus 1884. Hy was toe nagenoeg 51 jaar oud. Toe Andries oorlede is, het hy 3 meerderjarige en agt minderjarige kinders nagelaat⁵⁸.

Hester is weer getroud op 16 Julie 1786 met Johan Jacob Kritzinger (a2). Hy is gebore op 18 Januarie 1744 en was die wewenaar van Anna Elizabeth Strydom wat omstreeks 1785 oorlede is⁵⁹. Teen die opstel van die inventaris na sy eerste vrou se dood het Johan vier kinders gehad, waarvan die jongste twee maande oud was. Hy het twee leningsplase gehad, nl. Wittedrift aan die Keurboomsrivier en Matjesfontein oor die Keurboomsrivier aan die mond (van die rivier)⁶⁰.

Johan Kritzinger was een van die twee Kritzinger-stamvaders. Hy kom in 1769 as 'n soldaat in die Kaap aan op die skip die *Vreeburg* en is teen 1776 'n Vryburger⁶¹. Hy was 'n Duitser van Besigheim⁶².

In 1791 is die plaas **Kabeljousrivier** aan Johan toegeken. Dit was aan die oostekant van en naby die Kabeljousrivier. Hy het ook die plaas **Twee Rivieren** gehad, want in 1794 verkoop hy dit.⁶³

Hy is waarskynlik tussen 1794 en 1803 oorlede en Hester oorleef hom. Sy ontvang Genl. J W Janssens en Kommissaris-Generaal De Mist in 1803 en 1804 onderskeidelik op die plaas Kabeljousrivier. Daar tref De Mist 'n hele aantal gesinne aan wie se plase deur die Xhosas verwoes is asook trekkende Xhosavroue⁶⁴. Dit is nie bekend wanneer Hester oorlede is nie.

*Andries du Preez en Hester
Ferreira se kinders*

Hercules du Preez (e1)

(c. 1758 – c. 1824)

Oriëntasie

Hercules is omstreeks 1758 gebore en was 66 jaar oud toe hy omtrent 1824 oorlede is. Hy was 'n boer.

Die 21-jarige Hercules trou in 1779 met die 25-jarige Johanna⁶⁵ Strydom. Sy is gebore omstreeks 1854 en is oorlede omstreeks 1795 toe sy 41 jaar oud was. Hulle het ses kinders gehad.

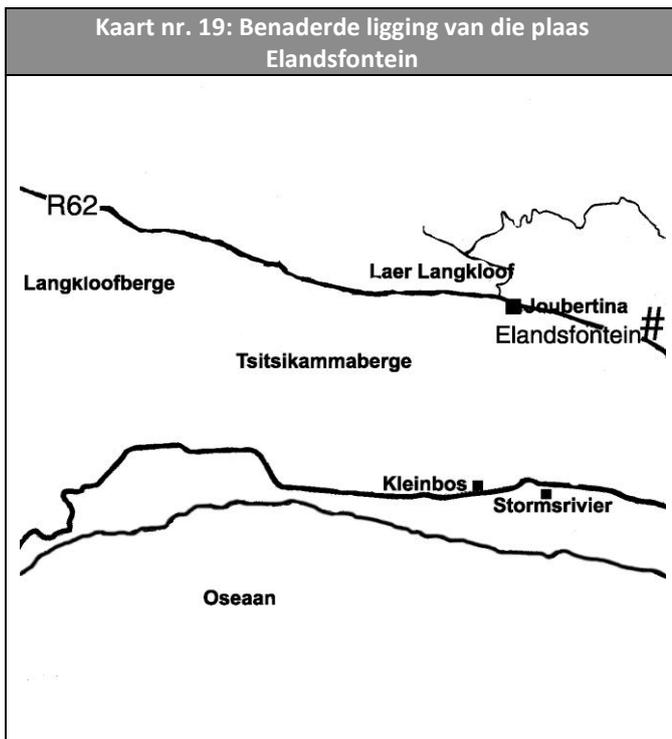
Hercules trou weer op 37-jarige leeftyd met Hester⁶⁶ Heyns wat toe 20 jaar oud was. Sy is ongeveer 1774 gebore en word 82 jaar oud voordat sy oorlede is in 1857. Hulle het 7 kinders gehad.

Genealogiese gegewens

e1 DU PREEZ, Hercules: *c. 1758⁶⁷; †c. 1824⁶⁸.

x 18.4.1779⁶⁹: **STRYDOM, Johanna Dorothea**: *c. 1754⁷⁰; ≈12.1.1755⁷¹; †c. 1795⁷². Dogter van Matthys STRYDOM en Elizabeth BLOM.

xx Kaapstad 22.11.1795⁷³: **HEYNS, Hester Petronella**: *c. 25.12.1774⁷⁴; ≈Swellendam 19.11.1775⁷⁵; †Buffelsklip bo die Olifantsrivier 28.1.1857⁷⁶. Dogter van Ockert HEYNS en Catharina Elizabeth HEYNEMAN (HEYDEMAN).

Lewensloop

Hercules is omstreeks 1758 gebore en is vernoem na sy oupa aan vaderskant. Hy trou op 18 April 1779 met Johanna Dorothea Strydom. Sy is gebore omstreeks 1755 en gedoop op 12 Januarie 1755.

Johanna was die jonger suster van Anna Elizabeth Strydom met wie Johan Jacob Kritzinger getroud was voordat hy met Hester Ferreira (Hercules se moeder) trou⁷⁷. Hy was dus getroud met die suster van die eerste vrou van sy stiefvader.

Hercules en Johanna Strydom het tussen 1780 en 1792 twee seuns en vier dogters gehad⁷⁸:

- Andries Stephanus, getroud met Magdalena Josina Strydom.
- Johanna Dorothea, getroud met Andries Stephanus Strydom.
- Hester Magdalena, getroud met Hendrik Jacobus Olivier.

- Matthys, getroud met Dirkje Olivier.
- Anna Elizabeth, getroud met Ockert Johannes Olivier.
- Martha Maria, getroud met Johan Christoffel Olivier.

Weidingsregte op die plaas De Eylandsfontein⁷⁹ (Elandsfontein)⁸⁰ word op 25 Januarie 1780 aan Hercules toegeken. Met die dood van Johanna in 1795 besit hulle die plaas **Elandsfontein** geleë aan die Langkloof, 'n

ossewa sonder tent, 156 beeste, 639 skape en 6 perde, benewens meubels en huis- en plaasgereedskap. Daar was ook 'n slaaf, Achilles van die Kaap, wat 'n swak bors gehad het⁸¹.

Hester Petronella Heyns

Hercules trou weer op 22 November 1795 met Hester Petronella Heyns. Sy is gebore omstreeks 1774 en gedoop te Swellendam op 19 November 1775.

Hercules en Hester Heyns het tussen 1796 en 1814 vyf seuns en twee dogters gehad⁸², nl.:

- Catharina Elizabeth getroud met Hendrik Wilhelm Lategan.
- Hercules Salomon, agtereenvolgens getroud met Maria Gerbrechta van den Berg en Gesiena Maria van der Westhuizen.
- Ockert, agtereenvolgens getroud met Hester Wilhelmina Wasserman en Maria Amerentia Meyer.
- Ignatius Petrus, agtereenvolgens getroud met Helena Susanna Aletta Fourie, Helena Maria Fourie en Magdalena Catharina van Schalkwyk.
- Michiel, getroud met Jacoba Hendrina Fourie.
- Johannes Theodorus, getroud met Cornelia Jacoba Maria Fourie.
- Herculasina Petronella Susanna, getroud met Johan Georg Wasserman.

Hercules en Hester maak 'n testament op 30 September 1816, met kodusille 7 Oktober 1816, 30 Maart 1817 en 21 Desember 1821⁸³. Al hierdie dokumente word geteken te **Zeekoerivier**⁸⁴ (moontlik nr. 229) aan die Olifantsrivier in die Distrik George.

Hercules se kinders word aanvanklik gedoop te Tulbagh en later te Swellendam. Dit kom voor asof hulle eers lidmate van die kerk te Tulbagh was en toe van Swellendam sedert sy stigting.

Op 17 Junie 1824 word 'n inventaris van Hercules se boedel na sy dood opgestel. Daarvolgens het hulle, onder andere, 'n wa, 9 perde, 14 beeste, 155 skape, 100 bokke en 20

ganse gehad⁸⁵. Van die inventaris se datum word afgelei dat Hercules in die eerste helfte van 1824 oorlede is.

Hester oorleef Hercules. Op 15 Maart 1836 onderteken sy 'n testament te Lategansvlei in die Distrik George. Sy is te Buffelskop bo die Olifantsrivier oorlede op 28 Januarie 1857. Dit was die plaas van haar skoonseun Johan Georg Wasserman.

Ignatius Petrus du Preez (e2) (c. 1760 - 1814)

Oriëntasie

Ignatius⁸⁶ is gebore c. 1760 en was 54 jaar oud toe hy in 1814 oorlede is. Hy was 'n boer.

Die 21-jarige Ignatius trou in 1781 met die 16-jarige Catharina⁸⁷ Ferreira. Sy is gebore c. 1765 en is oorlede omstreeks 1804 toe sy 39 jaar oud was. Hulle het 5 kinders gehad.

Ignatius trou weer in 1804 op 44-jarige leeftyd en wel met Anna⁸⁸ van Vuuren wat toe 16 jaar oud was. Sy is ongeveer 1788 gebore. Hulle het 5 kinders gehad.

Genealogiese gegewens

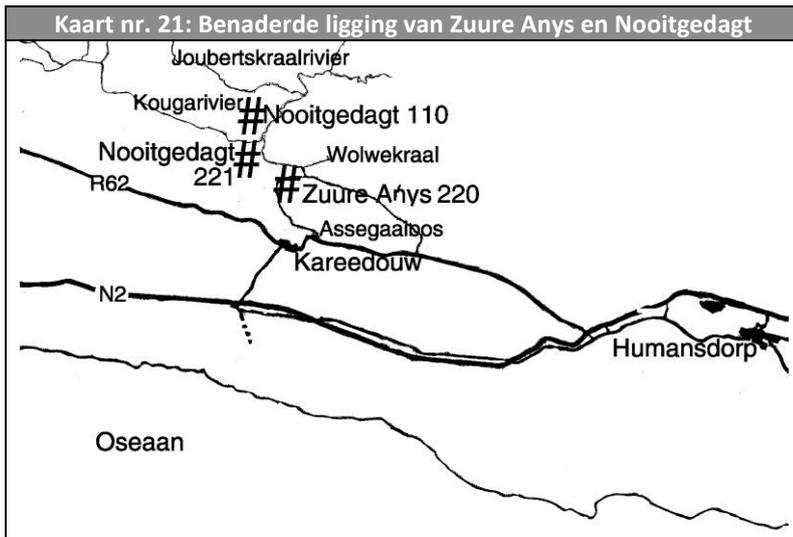
e2 **DU PREEZ, Ignatius Petrus**: *Swellendam c. 1760⁸⁹; ≈Tulbagh 14.9.1760⁹⁰; †George 10.1.1814⁹¹.

x 8.4.1781⁹²: **FERREIRA, Catharina Aletta**: *c. 1765⁹³; ≈Kaapstad 19.1.1766⁹⁴; †c. 1804⁹⁵. Dogter van Petrus Hendrik FERREIRA en Catharina Maria VAN STADEN.

xx Kaapstad 18.11.1804⁹⁶: **VAN VUUREN, Anna Catharina Jansen**: *c. 1788⁹⁷; ≈28.12.1788⁹⁸. Dogter van Roelof VAN VUUREN en Geertruy LINDEQUE.

Lewensloop

Ignatius is in die Distrik Swellendam omstreeks 1760 gebore. Hy is gedoop te Tulbagh op 14 September 1760. Hy is, wat sy eerste naam betref, vernoem na sy oupa aan moederskant. Hy trou op 8 April 1781 met sy niggie, Catharina Aletta Ferreira. Sy is omstreeks 1765 gebore en is gedoop te Kaapstad op 19 Januarie 1766. Sy het waarskynlik die grootste deel van haar kinderjare saam met haar ouers op die plaas Misgund in die Langkloof deurgebring.

Ignatius en Catharina het in 'n tydperk van 19 jaar vyf kinders gehad⁹⁹.

- Andries, getroud met Maria Isabella Prinsloo.
- Catharina Maria, eers getroud met Alewyn Theodorus Marx en daarna met Christiaan Wilhelm Meyer.
- Petrus Hendrik, agtereenvolgens getroud met 'n Aletta Maria Potgieter en daarna met Andriesina Catharina Salomina Wasserman.
- Ignatius Petrus, agtereenvolgens getroud met Aletta Maria du Plessis en Martha Jacoba Muller.
- Hester Jacomina, getroud met Petrus Theodorus Vermaak.

Catharina sterf omstreeks 1804. In die inventaris¹⁰⁰ van haar boedel word gemeld dat hulle opstalle op die leningsplase **De Zuure Anys**, **Nooitgedagt** en **Misgund** het. Die inventaris sluit ook 4 perde, 100 beeste en 184 skape in. Daar is ook 'n verwysing na die "... afgebrande plaatsen ...". Die plase was soos volg geleë:

- **De Zuure Anys**¹⁰¹: Uitenhage Dist., Wyk Tsitsikamma en Krommerivier tussen die Krommeriviersberg en die Kouga. Veertig uur te perd vanaf die Drosdy in Uitenhage. Geskik vir graanbou en veeteelt¹⁰².
- **Nooitgedagt**¹⁰³: Uitenhage Dist., Wyk Tsitsikamma en Krommerivier oor die Kouga. 46 uur te perd vanaf die Drosdy in Uitenhage¹⁰⁴. Geskik vir graanbou en veeteelt. Daar is twee Nooitgedagts naby mekaar en nr. 110 lyk na die regte een. Raadpleeg ook die eindnotas.
- **Misgund** tussen die Sondags- en Boesmansrivier: In *Bewaarders van ons Erfenis: Uitenhage*¹⁰⁵ word 'n Misgund aangedui tussen die Sondags- en Boesmansrivier in die Wyk Olifantshoek en net langs Zuney. Op die huidige kaarte het Misgund verdwyn en kom De Grip nr. 268 en Niekerkshoop nr. 264 voor. Die plase in die omgewing is gekontroleer tussen die kaarte in *Bewaarders...* en die huidige kaarte en daar is voldoende ooreenstemming ten opsigte van die ander plase om die plasing van Misgund te aanvaar.

Ignatius trou weer op 18 November 1804 en wel met Anna Catharina Jansen van Vuuren. Sy is gebore omstreeks 1788 en is gedoop op 28 Desember 1788. Hulle het oor 'n tydperk van 8 jaar vyf kinders gehad¹⁰⁶:

- Hercules Stephanus, getroud met Engela Jacoba Kritzinger.
- Roelof Johannes¹⁰⁷, getroud met Johanna Catharina du Preez.
- Salomon Gerhardus.
- Geertruida Maria.
- Ignasina Petronella, getroud met James Stephen Wait.

Volgens die opgaafrolle vir Uitenhage in 1807¹⁰⁸ woon hulle in die Wyk Tsitsikamma en Krommerivier en het hulle De Zuure Anys en Nooitgedagt, 10 perde, 199 beeste en 391 skape. Hulle het ook 60 mud tarwe (graan) gewen.

In die opgaafrolle vir 1810¹⁰⁹ vir die Wyk Tsitsikamma en Krommerivier, Uitenhage, word aangedui dat hulle 9 perde, 111 beeste, 228 skape en 13 bokke het. Hulle het 73 mud tarwe gewen.

Daar is 'n aantekening dat Ignatius lidmaat van die kerk te Swellendam is, gedateer 28 Januarie 1811¹¹⁰.

Ignatius is op 10 Januarie 1814 oorlede. In die inventaris¹¹¹ in sy boedel word aangedui dat hulle die twee plase De Zuure Anys en Nooitgedagt het. Ingesluit in die inventaris is ook 54 beeste, 312 skape, 50 bokke en 2 perde. Die boedel is beredder op 10 Junie 1815¹¹².

Salomon du Preez (e3)

(c. 1762 – 1820)

Oriëntasie

Salomon is gebore in 1762 en was nagenoeg 59 jaar oud toe hy in 1820 oorlede is. Hy was 'n boer.

Die 26-jarige Salomon trou in 1788 met die 16-jarige Magdalena Oosthuyzen. Sy is gebore in 1772. Hulle het 10 of 11 kinders gehad.

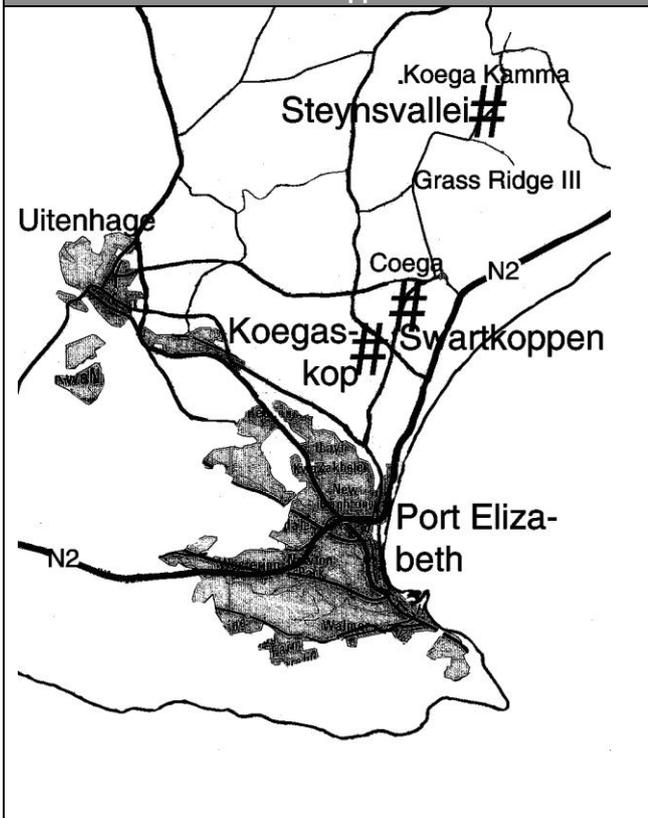

Genealogiese gegewens

e3 **DU PREEZ, Salomon**: *Swellendam c. 1762¹¹³; ≈Graaff-Reinet 3.10.1762¹¹⁴; †Uitenhage Dist., Wyk Coega, Rhenosterfontein 27.12.1820¹¹⁵.

x Graaff-Reinet 16.11.1788¹¹⁶: **OOSTHUYZEN, Magdalena**: *c. 1772¹¹⁷; ≈Swellendam 1.11.1772¹¹⁸. Dogter van Gerhardus OOSTHUYZEN en Susanna VAN BELEN .

Kaart nr. 23: Benaderde ligging van Koegaskop en Swartkoppes

- Salomon Johannes, getroud met sy niggie Hester Ignasina du Preez.
- Maria Petronella, getroud met Philippus Arnoldus Christiaan Raath.
- Andriesina Herculina, agtereenvolgens getroud met Nicolaas Jacobus Oosthuizen en Salomon Pienaar.
- Dorothea Maria, getroud met Christiaan Lodewicus de Jager.
- Moontlik Adriana Josina.

Lewensloop

Salomon is omstreeks 1762 gebore in die Swellendam Distrik. Hy is gedoop te Graaff-Reinet op 3 Oktober 1762. Hy is moontlik vernoem na sy oom Salomon Ferreira. Hy trou op 16 November 1788 met Magdalena Oosthuyzen. Sy is gebore omstreeks 1772 en is gedoop te Swellendam op 1 November 1772. Sy is vernoem na haar ouma aan moederskant, Magdalena Neeff¹¹⁹.

Salomon en Magdalena het tien of elf kinders gehad. Die jongste kind is gebore toe sy 46 jaar oud is en dit mag moontlik 'n fout met 'n doopinskrywing wees¹²⁰. Die kinders is soos volg:

- Andries Hercules (moontlik vroeg oorlede)
- Magdalena Salomina, getroud met Johannes Stephanus Maritz.
- Gerhardus Ignatius, getroud met Maria Johanna Maré.
- Hester Jacoba, getroud met haar neef Johannes Stephanus du Preez.
- Susanna Catharina (moontlik vroeg oorlede).
- Martha Johanna, getroud met haar neef Johannes Andries du Preez.

Hulle dogters Maria Petronella, getroud met Philippus Arnoldus Christiaan Raath, en Dorothea Maria, getroud met Christiaan Lodewikus de Jager, het aan die Groot Trek deelgeneem¹²¹.

Salomon was 'n boer. Die gegewens dui daarop dat hulle minstens vanaf 1804 in die Wyk Swartkopsrivier in die Distrik Uitenhage woon (Die omgewing van die huidige Port Elizabeth):

- In 1815 besit hulle **De Coega Koppe** 316¹²², tussen die Coega- en Swartkopsrivier. Op die plaas is die woonbuurt Motherwell tans.
- In 1818 het hulle die erfpagplaas **Swartkoppe** 302¹²³.
- In 1820 besit hulle **Rhenosterfontein**¹²⁴ in die Wyk Coega¹²⁵. Teen 1850 word daar nie 'n plaas met die naam aangedui in *Bewaarders van ons Erfenis ...* nie¹²⁶. Die naaste aangetekende plase met die naam is in die Wyk Boesmansrivier van die Distrik Somerset-Oos¹²⁷.

Uit die tabel hieronder kan 'n aanduiding verkry word van die omvang van Salomon se boerdery.

Opgaafrolle: Uitenhage Distrik: Salomon en Magdalena du Preez							
Jaar		1807 ¹²⁸	1808 ¹²⁹	1810 ¹³⁰	1815 ¹³¹	1818 ¹³²	1820 ¹³³
Wyk (Veldkornetskap)		Zwartk.	Zwartk.	Zwartk.	Zwartk.	Zwartk.	Zwartk.
Gesin	Mans	1	1	1	1	1	1
	Vroue	1	1	1	1	1	1
	Seuns	2	2	4	2	1	1
	Dogters	4	3	3	6	7	5
Werkers	Manlik	4	3	1			
	Vroulik	4	3	2			
Slawe	Manlik					1	
	Vroulik					1	1
Vee	Perde	3	2	1	5	4	3
	Beeste	126	124	123	113	126	92
	Skape	260			215		
	Bokke	40		80			
Gesaaides Tarwe (Mud)	Gesaaï	2	3	2			1
	Gewen	13	26	30			16
Gesaaides Gort (Mud)	Gesaaï		½				
	Gewen		3				
Vervoer	Wa	1		1	1	1	1
Plase					1*	1\$	

Notas: Zwartk. = Die Wyk Swartkopsrivier.

Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.

* = D'Coegas Koppen tussen Coega en Swartkopsrivier: Twee-derdes weiland. Leningsplaas

\$ = Zwartekoppen. Erfpagplaas

Op 6 Desember 1820, enkele dae voor Salomon se dood, maak hy en Magdalena 'n testament¹³⁴. Benewens die gewone bepalings, word bepaal dat die plaas Rhenosterfontein na hulle oudste lewende seun, Gerhardus Ignatius, moet gaan.

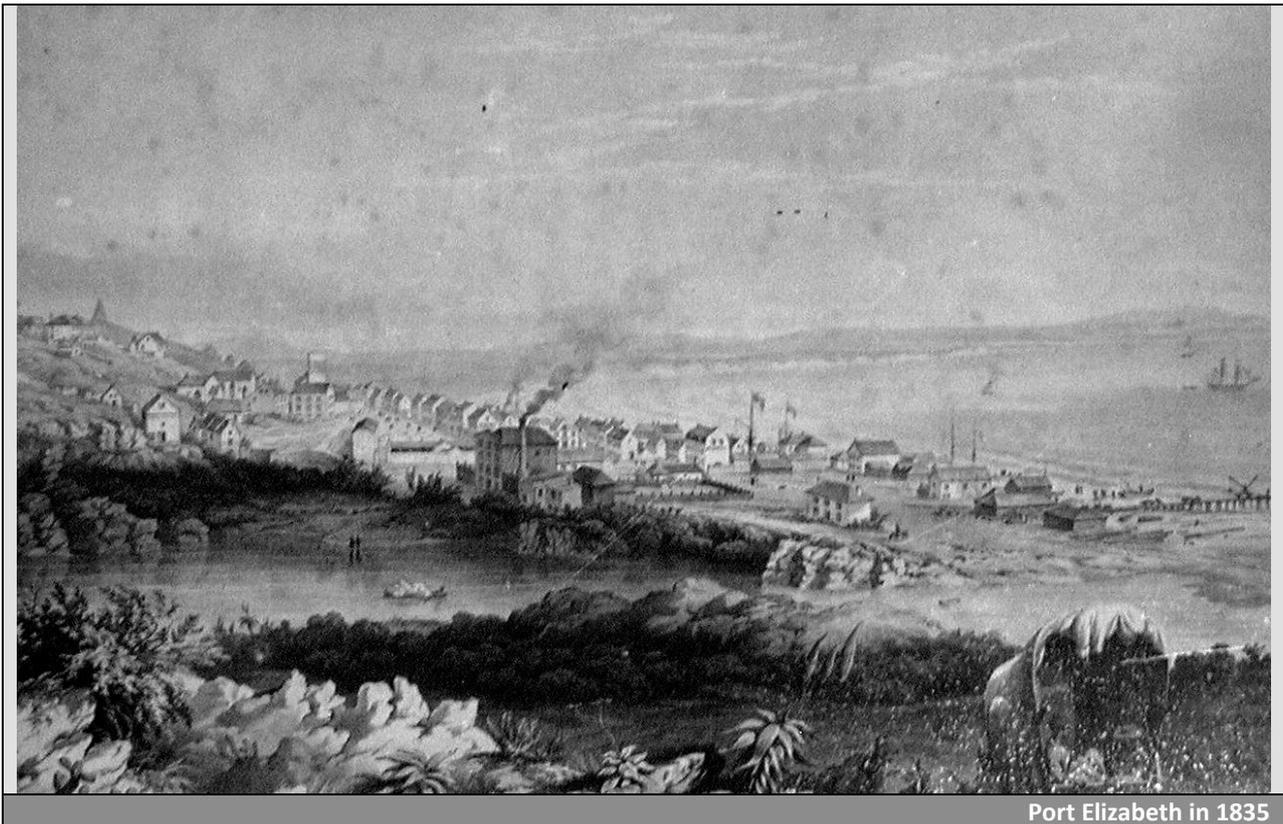
Salomon en Magdalena doop die meeste van hulle kinders te Swellendam en Uitenhage. Dit kom voor asof hulle lidmate van die kerke te Tulbagh, Swellendam en Uitenhage was.

Salomon sterf te Rhenosterfontein op 27 Desember 1820 in die ouderdom van 59 jaar en word oorleef deur Magdalena.

Magdalena gaan voort met die boerdery. In die opgaafrolle van 1826¹³⁵ vir Uitenhage verskyn die naam van die Weduwe Salomon du Preez: Wyk Coega. Die gesin bestaan uit 'n vrou en twee dogters. Hulle besit 10 perde, 106 beeste, 19 bokke.

In 1829 het Magdalena en twee van haar susters 'n Memorie¹³⁶ (versoekskrif) aan die Goewerneur van die Kaapkolonie voorgelê. Daarin meld hulle dat hulle vader ongeveer drie jaar tevore oorlede is en dat sy bates verkoop is. Ingesluit was 'n slaaf Abraham wat, nadat hy verkoop is, daarop aanspraak gemaak het dat hulle vader hom moes vrygestel het. Abraham se koopprys word nou uit hulle erfposies teruggehou. Die saak draal en hulle moet ver reis na Uitenhage oor die saak. Hulle versoek dat die saak met die volgende sitting van die Rondgaande Hof in Uitenhage verhoor word. Die uitkoms van die saak is nie aangeteken in die notas op die memorie nie.

Na aanleiding van 'n versoek van Magdalena word op 1 September 1832 **Steynsvallei**¹³⁷, Coega, aan haar toegeken. Dit was 'n klein plaas bestaande uit soet- en suur grond. Daar word aangedui dat sy reeds 'n plaas (naam nie leesbaar nie) en 'n klein erf in Port Elizabeth besit¹³⁸.

Port Elizabeth in 1835

Andries du Preez (e4)

(c. 1764 – c. 1819)

Oriëntasie

Andries is omstreeks 1764 gebore. Hy was die vierde kind van Andries du Preez en Hester Ferreira. Hy sterf omstreeks 1819 in die ouderdom van 55 jaar.

Hy trou in 1787 met Sara Catharina Oelofse. Hy was toe ongeveer 23 jaar oud en sy ongeveer 13 jaar. Sara is omstreeks 1774 gebore. Sy is oorlede in 1854 in die ouderdom van 80 jaar.

Andries het geboer in die Wyke Tsitsikamma en Krommerivier en Onder-Boesmansrivier in die Distrik Uitenhage. Na sy dood sit Sara die boerdery voort.

Hulle het 13 kinders gehad waarvan twee vroeg oorlede is. Vier van hulle kinders neem deel aan die Groot Trek. Vermoedelik het nog 'n kind aan die trek deelgeneem, maar indien wel, het hy teruggekeer na die Oos-Kaap.

Nota:

Die storie van Andries, Sara en hul gesin is in die volgende hoofstuk. Die bronverwysings is daar aangebring.

Genealogiese gegewens

e4 **DU PREEZ, Andries**: *c. 1764; ≈Swellendam 4.11.1764; †c. 1819.

x Graaff-Reinet 2.12.1787: **OELOFSE, Sara Catharina**: *c. 1774; ≈Swellendam 11.9.1774; †Uitenhage Distrik 17.5.1854. Dogter van Johannes OELOFSE en Johanna ROI.

Martha Maria du Preez (e5) (c. 1766 – 1828)

Oriëntasie

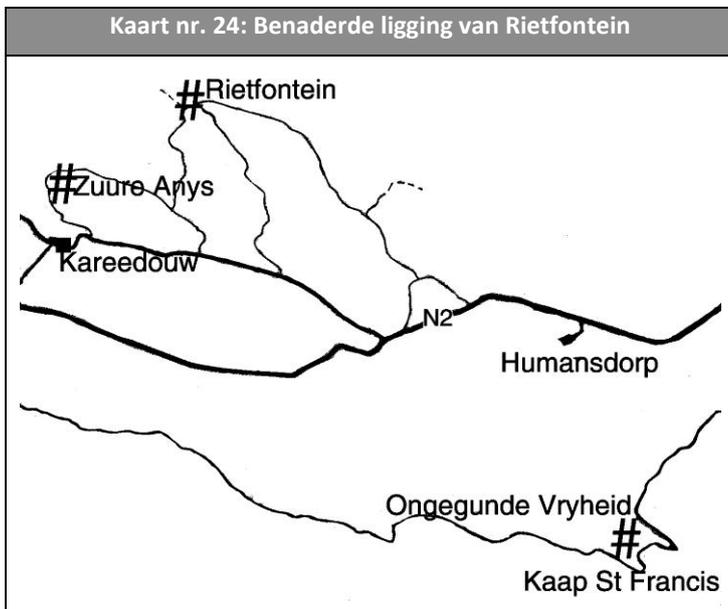
Martha¹³⁹ is gebore omstreeks 1766 en was 62 jaar oud toe sy in 1828 oorlede is.

Die 17-jarige Martha trou in 1783 met die 25-jarige Hendrik¹⁴⁰ de Bruyn. Hy is gebore omstreeks 1758 en is oorlede in 1847 toe hy 89 jaar oud was. Hulle het 4 kinders gehad. Hy was 'n boer.

Genealogiese gegewens

e5 DU PREEZ, Martha Maria: *c. 1766¹⁴¹; ≈Swellendam 12.10.1766¹⁴²; †Uitenhage Dist. 26.7.1828¹⁴³.

x Kaapstad 17.3.1783¹⁴⁴: **DE BRUYN, Hendrik Jeremias**: *c. 1758¹⁴⁵; ≈Stellenbosch 4.2.1759¹⁴⁶; †Uitenhage Dist., Wyk Tsitsikamma, Rietfontein (tans Dist. Humansdorp) 11.6.1847¹⁴⁷. Seun van Hendrik DU BRUYN en Elizabeth Francina BOUWER.

Lewensloop

Martha is omstreeks 1766 gebore en is gedoop te Swellendam op 12 Oktober 1766. Sy trou op 17 Maart 1783 met Hendrik Jeremias de Bruyn. Hy is gebore omstreeks 1758 en is gedoop te Stellenbosch op 4 Februarie 1759.

Die plaas **Jammerfontein** is aan Hendrik toegeken op 29 Maart 1783. Dit is onseker waar die plaas geleë was. Volgens *Bewaarders van ons Erfenis ...*¹⁴⁸ het daar plase met die naam voorgekom in die Wyke Olifantshoek en Suuranys van die Distrik Uitenhage. Dit is nie moontlik om te spekuleer oor watter een van die plase dit was nie.

Dit kom voor asof hulle egter 'n groot gedeelte van hul lewens op die plaas **Rietfontein**¹⁴⁹, wat in die Distrik Uitenhage geleë was, deurgebring het. Die plaas word vermeld in die opgaafrolle van 1805, 1807, 1815 en 1818, 'n testament van 1821¹⁵⁰, die sterfkennisgewing van Hendrik in 1847 en in die Likwidasierekening van sy boedel in 1848¹⁵¹. Die plaas word beskryf as in die Coega in die Wyk Krommerivier of die Wyk Tsitsikamma.

Die opgaafrolle vir Uitenhage strek slegs tot 1826. Volgens die gegewens in die rolle was Hendrik 'n vee- en saaiboer. Dit kom nie, volgens die opgaafrolle, voor asof hulle 'n groot boerdery gehad het nie.

Hendrik en Martha het vier kinders gehad. Hulle doop hulle kinders te Stellenbosch (1783), Kaapstad (1786 en 1791) en Swellendam (1807). Die vier kinders was -

- Hendrik Jeremias de Bruyn, getroud met Hester Anna du Plessis.
- Hester Elizabeth de Bruyn.
- Elizabeth Francina de Bruyn.
- Andries Johannes de Bruyn, getroud met Susanna Elizabeth Muller.

Opgaafrolle: Uitenhage Distrik: Hendrik en Martha de Bruyn							
Jaar	1805 ¹⁵²	1810 ¹⁵³	1815 ¹⁵⁴	1820 ¹⁵⁵	1823 ¹⁵⁶	1826 ¹⁵⁷	
Wyk (Veldkornetskapp)	Tsitsi	Ts & Kr	Kromr	Kromr	Tsitsi	Tsitsi	
Gesin	Mans	1	1	1	1	1	1
	Vroue	1	1	1	1	1	
	Seuns	1	1		1	2	1
	Dogters	2	1				1
Werkers	Manlik	5	4	4	1	5	6
	Vroulik	4	5	1	4	5	5
Slawe	Manlik						
	Vroulik						
Vee	Perde	2	2	4	7	4	
	Beeste	59	112	44	69	68	72
	Skape	117	167		75	97	121
	Bokke	17	50		21	40	59
Gesaaides Tarwe (Mud)	Gesaaai	2 en 5/8	2	2	1¼	½	
	Gewen	32		30	30	4	
Gesaaides Ander (Mud)	Gesaaai	7/8				2¼	5¼
	Gewen	12				76	21
Vervoer	Wa	1	1	1	1	1	1
Plase			1*	1**	2 5213 morge	1 3000 morge	

Notas: Wyke: Tsitsi = Tsitsikamma; Ts & Kr = Tsitsikamma en Krommerivier; Kromr = Krommerivier

Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.

* = Plaas: Rietfontein. Weiland. Leningsplaas.

** = Plaas. Net genoem as erfpagplaas.

Dit kom voor asof die twee dogters nie getroud was nie en moontlik vroeg oorlede kon gewees het. Volgens die opgaafrolle kom dit voor asof die twee dogters na 1805 en 1810 nie meer in die huis is nie.

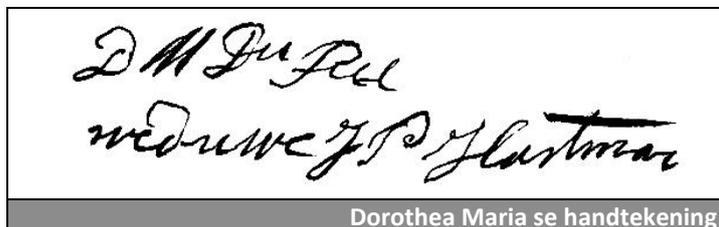
Martha is in 1828 oorlede. Na 19 jaar as wewenaar, is Hendrik in 1847 oorlede op sy plaas Rietfontein.

Dorothea Maria du Preez (e6) (c. 1768 – 1835)

Oriëntasie

Dorothea¹⁵⁸ is gebore omstreeks 1768 en was nagenoeg 67 jaar oud toe sy in 1835 oorlede is.

Dorothea trou met Johannes¹⁵⁹ Hartman. Hy is omstreeks 1753 gebore en is omstreeks 1822, toe hy 69 jaar oud was, oorlede. Hulle het 9 kinders gehad. Hy was 'n blykbaar 'n onderwyser en boer.

Dorothea Maria se handtekening

Genealogiese gegewens

e6 **DU PREEZ, Dorothea Maria**: *c. 1768¹⁶⁰; ≈Swellendam 11.12.1768¹⁶¹; †Uitenhage 7.3.1835¹⁶².

x **HARTMAN, Johannes Philippus (Jan Philip)**: *c. 1753¹⁶³; ≈17.6.1753¹⁶⁴; †c. 1822¹⁶⁵. Seun van Johann Adam HARTMANN en Maria Elizabeth DE BEER.

Lewensloop

Dorothea is omstreeks 1768 gebore en is gedoop te Swellendam op 11 Desember 1768. Sy het dieselfde name as haar ouma aan vaderskant, Dorothea Maria Bekker. Sy trou met Johannes Philippus Hartman. Hy is omstreeks 1753 gebore en is gedoop op 17 Junie 1753. Hy is vernoem na sy oupa aan vaderskant.

Johannes was die oudste seun van Johan Adam Hartman en Maria Elizabeth de Beer. Johan Adam Hartman is gebore op 2 Augustus 1728 en kom in 1748 in die Kaap aan as soldaat op die *Witsburg* vanaf Rosslau, Anhalt. Hy was 'n skoenmaker in Kaapstad en Stellenbosch en is oorlede 8 Januarie 1801.¹⁶⁶

Daar is nege kinders vir Johannes en Dorothea aangeteken, maar nog 'n naam verskyn in die Inventaris van Johannes. Die kinders was blykbaar soos volg:

- Maria Elizabeth Hartman, getroud met Jacob Glen Cuyler, landdros van Uitenhage.
- Daniel Godfried Hartman, getroud met Catharina Philipina Rosscher.
- Andreas Hartman, wie se naam voorkom in sy pa se inventaris, wat in hierdie posisie in die volgorde van kinders geplaas is en as mondig aangedui is.
- Hester Susanna Hartman, getroud met Johan Diederik Beneke.
- Jan Adam Hartman wat moontlik vroeg oorlede is.
- Geertruyda Christina Hartman, agtereenvolgens getroud met John Hickmann en Thomas Ignatius Ferreira.
- Stephanus Johannes Hartman, getroud met Sara Adriana van Niekerk.
- Dorothea Johanna Hartman, getroud met Richard Davis Claringbould.
- Christiaan Godlieb Hartman, getroud met sy niggie Martha Jacoba du Preez.
- Ignatius Petrus Hartman wat moontlik vroeg oorlede is.

Daar is in baie gevalle nie gegewens oor die doopplekke beskikbaar nie, maar die latere kinders is te Swellendam gedoop.

Die enigste aanduiding wat daar van 'n beroep vir Johannes is, is dat hy teen 1815 'n onderwyser te Bruintjieshoogte was¹⁶⁷. Uit die opgaafrolgegewens blyk dit dat hy ook op klein skaal geboer het.

Opgaafrolle: Uitenhage Distrik: Johannes en Dorothea Hartman				
Jaar		1807 ¹⁶⁸	1810 ¹⁶⁹	1815 ¹⁷⁰
Wyk (Veldkornetskaps)		Zwart	Zwart	Zwart
Gesin	Mans	1	1	1
	Vroue	1	1	1
	Seuns	4	4	2
	Dogters	4	3	2
Werkers	Manlik		7	
	Vroulik	4		2
Slawe	Manlik			
	Vroulik			
Vee	Perde	1	1	1
	Beeste	8	40	8
	Skape			
	Bokke			
Gesaaides Tarwe (Mud)	Gesaai		3	
	Gewen			
Gesaaides Ander (Mud)	Gesaai		1	
	Gewen			
Vervoer	Wa	1		
<p>Notas: Wyk: Zwart = Zwartkops</p> <p>Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.</p>				

Dit kom voor asof die volgende plase aan Johannes toegeken was:

- **Claas Kraal**¹⁷¹ geleë tussen die Kraggakamma- en die Gamtoosrivier.
- **Jagerskraal**¹⁷² wat geleë was aan die Kromrivier en oor die Van Stadensrivier.
- **Klipfontein**¹⁷³ wat geleë was oorkant die Boesmansrivier.
- **Welgelegen**¹⁷⁴ wat geleë was onderkant die Gamtoosrivier.

Daar kan van die inventaris van Johannes se boedel afgelei word dat hy in 1822 oorlede is. Die inventaris¹⁷⁵ by Johannes se dood dui daarop dat hulle 'n klein huishouding gehad het. Hy het 'n stuk grond van ietwat meer as vier morge besit "**aan de Algoa Baij**" in die Distrik Uitenhage. Die roerende goed bestaan uit 'n ossewa, 3 tafels, 6 stoele, 'n bed met toebehore, 'n kis, 'n dosyn borde, 'n dosyn messe en vurke, 'n skinkbord, 'n ketel, 'n koffie- en teepot, 'n strykster, 3 kookpotte, 3 emmers, 2 teetrommels en 3 kandelare.

Dorothea oorleef Johannes met ongeveer 13 jaar. Daar is verskeie verwysings daarna dat sy op die plaas **Rietheuvel** in die Wyk Coega van die Distrik Uitenhage gewoon het. So maak sy op 17 Oktober 1834¹⁷⁶ 'n testament wat sy teken op die plaas. Sy sterf op 7 Maart 1835 aan die huis van Isaac Abraham van Niekerk in die Distrik Uitenhage. Die inventaris in haar boedel is beskeie en sluit 1 ledekant, 1 bed, 1 katel, 2 tafels, 3 stoele en 'n groot en klein kis in¹⁷⁷.

Sara Jacoba du Preez (e7)

(c. 1770 – ?)

Oriëntasie

Sara is omstreeks 1770 gebore en is heel moontlik gedoop te Tulbagh, hoewel die doop in die Doopregister van Kaapstad voorkom. Sy is gedoop op 4 November 1770. Alles dui daarop dat sy vroeg oorlede is.

Genealogiese gegewens

e7 DU PREEZ, Sara Jacoba: *c. 1770¹⁷⁸; ≈Kaapstad vir Tulbagh 4.11.1770¹⁷⁹.

Stephanus Johannes du Preez (e8)

(c. 1771 – 1851)

Oriëntasie

Stephanus¹⁸⁰ is gebore in 1771 en was 80 jaar oud toe hy in 1851 oorlede is. Hy was 'n boer.

Die 25-jarige Stephanus trou in 1796 met die 16-jarige Adriana¹⁸¹ Holtzhausen. Sy is gebore in 1780. Hulle het 11 kinders gehad, waarvan een blykbaar vroeg oorlede is.

Stephanus Johannes du Preez

Genealogiese gegewens

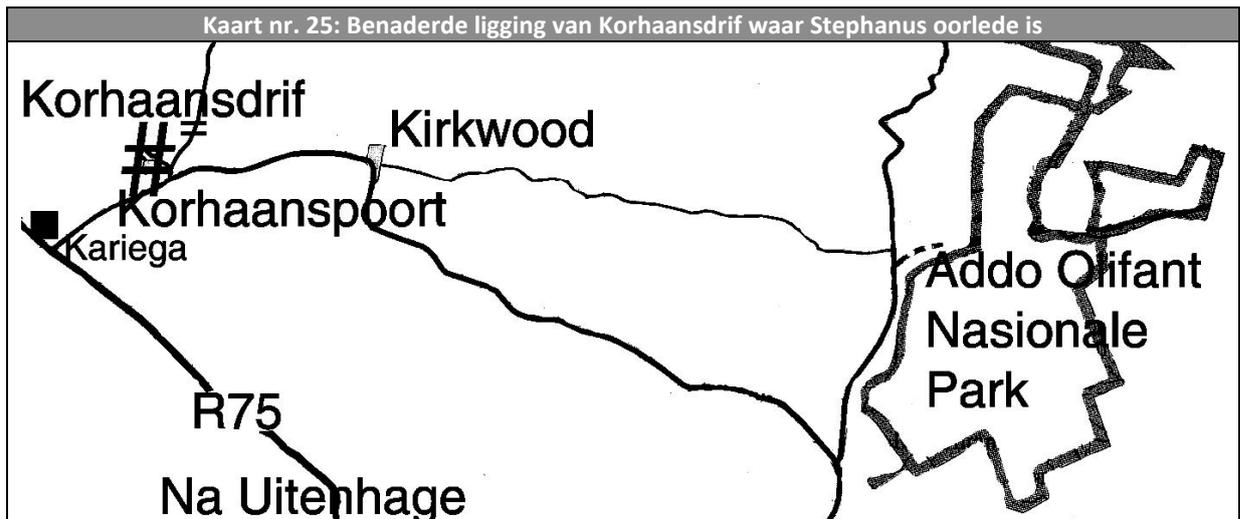
e8 **DU PREEZ, Stephanus Johannes**: *c. 1771¹⁸²; ≈Swellendam 3.10.1772¹⁸³; †Uitenhage Dist., Korhaansdrif, Sondagsrivier 23.9.1851¹⁸⁴.

x Kaapstad 1.5.1796¹⁸⁵: **HOLTZHAUSEN, Adriana Josina**: *c. 1780¹⁸⁶; ≈16.4.1780¹⁸⁷. Dogter van Johannes Andries HOLTZHAUSEN (b3c1), (~Stellenbosch 28.8.1757) en Hester Angenessa MULLER

Lewensloop

Stephanus is omstreeks 1771 gebore. Hy is gedoop te Swellendam op 3 Oktober 1772. Hy trou op 1 Mei 1796 met Adriana Josina Holtzhausen. Sy is gebore omstreeks 1780 en gedoop op 16 April 1780.

Stephanus was 'n boer. Volgens die opgaafrolle van Uitenhage vanaf 1805 tot 1826 (die laaste opgaafrol vir die distrik), het hy met perde, beeste, skape en bokke geboer en ook op klein skaal gesaai. Die boerdery was van gemiddelde grootte.

Opgaafrolle: Uitenhage Distrik: Stephanus en Adriana du Preez							
Jaar	1805 ¹⁸⁸	1810 ¹⁸⁹	1818 ¹⁹⁰	1820 ¹⁹¹	1823 ¹⁹²	1826 ¹⁹³	
Wyk (Veldkornetskaps)	Tsitsi	Ts & Kr	Swartk		Coega	Coega	
Gesin	Mans	1	1	1	1	1	1
	Vroue	1	1	1	1	1	1
	Seuns	4	4	2	3	2	1
	Dogters	1	3	5	5	6	4
Werkers	Manlik	1		1	3		
	Vroulik	5		3	2	2	3
Slawe	Manlik						
	Vroulik						
Vee	Perde	3	13	6	10	40	29
	Beeste	30	70	149	190	186	199
	Skape	75	258	250	113	60	56
	Bokke	76	130	70	30		
Gesaaides Tarwe (Mud)	Gesaa	2		1	1	4	
	Gewen	5	1½	12	15	10	
Gesaaides Ander (Mud)	Gesaa					1	4
	Gewen		9			3	13
Vervoer	Wa	1	1	1	1	1	1
Plase					2004 morg		

Notas: Wyke: Tsitsi = Tsitsikamma; Ts & Kr = Tsitsikamma en Krommerivier; Kromr = Krommerivier; Swartk = S(Z)wartkopsrivier.

Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.

In 1827 is aan Stephanus 'n **stuk grond** van 1042 morg toegeken sonder 'n aanduiding van die plaasnaam¹⁹⁴. Op 5 Februarie 1830 word in 'n testament verwys na die erfpagplaas "**?vontyne**" (moelik leesbaar). In 1842 word in 'n testament van Stephanus verwys na die plaas **Lange Hoop**, Wyk Onder-Boesmansrivier, Distrik Uitenhage. Stephanus is oorlede op die plaas **Korhaansdrift**¹⁹⁵.

Stephanus en Adriana het elf kinders gehad, waarvan een blykbaar vroeg oorlede is, nl.:

- Andries Hendrik, getroud met Anna Helena Ferreira.
- Johannes Andries, getroud met Martha Johanna du Pre.
- Hester Ignasiena (of Angenesia of Angenessa volgens 'n testament), getroud met haar neef Salomon Johannes du Preez.
- Stephanus Johannes, getroud met Susanna Jacoba Potgieter.
- Hercules, getroud met Martha Elizabeth Petronella Potgieter.
- Adriana Josina, getroud met Johannes Georg van der Wat.
- Petronella Hendrina wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Johanna Catharina, getroud met haar neef Roelof Johannes du Preez.
- Jacomina Aletta, getroud met Rudolph Hendrik Ackermann.
- Martha Jacoba, getroud met haar neef, Christian Godlieb Hartman.
- Anthonie Michael, getroud met Martha Cornelia Ferreira.

Stephanus en Adriana doop hulle kinders in Tulbagh, Graaff-Reinet, George, Uitenhage en die meeste te Swellendam. Stephanus se naam kom in die lidmateregister van die kerk te Uitenhage voor op 24 Desember 1821.

In 1842 maak Stephanus alleen 'n testament¹⁹⁶ en dit kan dus afgelei word dat Adriana in of voor 1842 oorlede is. Stephanus en Adriana se gesamentlike testament van 5 Februarie 1830¹⁹⁷ is by die Weesheer ingedien op 24 Maart 1830 en dit kan moontlik 'n aanduiding gee van Adriana se sterfdatum.

Stephanus is oorlede op 23 September 1851 te Korhaansdrift, Sondagsrivier, in die Distrik Uitenhage, toe hy 80 jaar oud was.

Johannes du Preez (e9)

(c. 1774 – ?)

Oriëntasie

Johannes is gebore in 1774 en is waarskynlik ongetroud oorlede. Hy is gedoop op 9 Oktober 1774. Toe sy pa in 1784 oorlede is, het Johannes nog geleef en was hy tien jaar oud volgens die inventaris¹⁹⁸.

Genealogiese gegewens

e9 DU PREEZ, Johannes: *c. 1774; ≈9.10.1774¹⁹⁹.

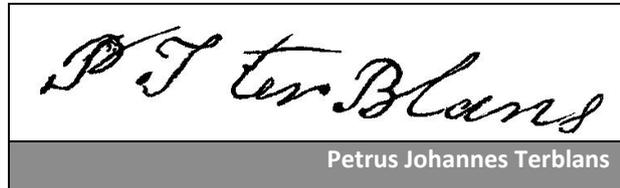
Hester Elizabeth du Preez (e10)

(c. 1776 – 1843)

Oriëntasie

Hester²⁰⁰ is omstreeks 1776 gebore en was 67 jaar oud toe sy in 1843 oorlede is.

Die 19-jarige Hester trou in 1795 met die 23-jarige Petrus²⁰¹ Terblans. Hy is gebore in 1772. Hulle het 11 kinders gehad waarvan een skynbaar vroeg oorlede is. Petrus was 'n boer.

Genealogiese gegewens

e10 **DU PREEZ, Hester Elizabeth**: *c. 1776²⁰²; ≈Swellendam 13.10.1776²⁰³; †Uitenhage Dorp 11.3.1843²⁰⁴.

x Swellendam 22.3.1795²⁰⁵: **TERBLANCHE (TERBLANS), Petrus Johannes**: *c. 1772²⁰⁶; ≈Swellendam 20.1.1773²⁰⁷. Seun van Pieter TERBLANS en Maria Magdalena HAARHOF.

Lewensloop

Hester is omstreeks 1776 gebore en gedoop te Swellendam op 13 Oktober 1776. Sy trou op 22 Maart 1795 met Petrus Johannes Terblans/Terblanche²⁰⁸. Hy is omstreeks 1772 gebore en gedoop te Swellendam op 20 Januarie 1773.

Petrus en Hester het elf kinders gehad²⁰⁹, nl.

- Hester Adriana Terblanche, agtereenvolgens getroud met Henry Jacob van Lelyveld en Johan George Röscher/Rosscher.
- Petrus Johannes Terblanche, eers getroud met Martha Maria Terblanche en daarna met Hendrika Elizabeth Röscher.
- Maria Magdalena Terblanche, getroud met Johan Coenraad von Maltitz.
- Andries Lodewyk Terblanche, getroud met Elizabeth Neser.
- Martha Susanna Terblanche, getroud met John William Etchell.
- Frans Frederik Terblanche, getroud met Maria Magdalena Hendrina Petronella Potgieter.
- Hercules Stephanus Terblanche, getroud met Anna Helena du Preez.
- Hendrik Jacob (Adriaan) Terblanche, getroud met Louisa Josina Hartman.
- Ignatius Salomon Terblanche, getroud met Dorothea Maria Hartman.
- Johannes (Jan) Abraham Terblanche, getroud met Anna Susanna Minnaar. Hulle was Voortrekkers.
- Carel Frederik Terblanche wat blykbaar jonk oorlede is.

Petrus was 'n boer. Hy het, volgens die opgaafrolle hieronder, geboer in die Uitenhage Distrik in die Wyke Tsitsikamma en Krommerivier, S(Z)wartkops, en Van Stadensrivier. In 1797 word by die doop van hul eerste kind aangedui dat hulle van die **Kabeljouwsvier** is. Op 15 September 1819 is **nuwe grond** van 1391 morg in die Wyk Swartkoppies aan Petrus toegeken²¹⁰. In 1828 word aan Petrus en Hester vergoeding uit 'n boedel betaal vir reise, in verband met daardie boedel, vanaf Brakrivier na Uitenhage. Teen Desember 1831 woon Petrus en Hester reeds op Uitenhage dorp toe hulle 'n testament maak²¹¹.

Opgaafrolle: Uitenhage Distrik: Petrus en Hester Terblanche						
Jaar		1810 ²¹²	1815 ²¹³	1820 ²¹⁴	1823 ²¹⁵	1826 ²¹⁶
Wyk		Ts & Kr	Swartk		VSRiv	VSRiv
Gesin	Mans	1	1	1	1	1
	Vroue	1	1	1	1	1
	Seuns	3	5	6	5	5
	Dogters	3	2	1	1	1
Werkers	Manlik	3				
	Vroulik	10		1		2
Slawe	Manlik					
	Vroulik			1	1	2
Vee	Perde	5	5	2	4	2
	Beeste	88	100	84	86	54
	Skape	146	150	203	116	79
	Bokke	35	17			
Gesaaides Tarwe (Mud)	Gesaaai	2	6½	1		
	Gewen	8	43	9		
Gesaaides Ander (Mud)	Gesaaai		2½		½	
	Gewen		5		3	3
Vervoer	Wa	1	1	1	2	
Plase				Erfpag plaas	1391 morg	

Notas: Wyke: Ts & Kr = Tsitsikamma en Krommerivier; Swartk = S(Z)wartkopsrivier; VSRiv = Van Stadensrivier.
Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.

Petrus en Hester skryf vanaf Uitenhage gedurende Maart 1829 dat hulle die hoofgetuies was in die ondersoek wat in opdrag van die regering plaasgevind het na die gedrag van die vorige Distriksgeneesheer. Hulle het baie uitgawes gehad, wat die huur van 'n wa, om vanaf Brakrivier na Uitenhage te reis, verblyf vir 8 dae te Uitenhage, ens. insluit. Hulle vra vergoeding vir die uitgawes wat aangegaan is.²¹⁷

Hulle doop hul kinders in die tydperk 1797 tot 1822 te Swellendam, Uitenhage en George. Dit kom voor asof hulle lidmate was van die kerke te Swellendam en Uitenhage.

Die bogemelde testament is op 25 Mei 1832 by die Weesheer geregistreer en dit kan moontlik 'n aanduiding gee van Petrus se afsterwe.

Op 11 Maart 1843 is Hester te Uitenhage dorp oorlede aan die huis van ene George Sanderson. Haar boedel het bestaan uit 'n paar beeste.

Susanna Magdalena du Preez (e11)

(c. 1780 – 1840)

Oriëntasie

Susanna²¹⁸ is gebore in 1780 en was 60 jaar oud toe sy in 1840 oorlede is.

Die 21-jarige Susanna trou in 1801 met die 24-jarige Cornelis²¹⁹ Botha. Hy is gebore in 1777 en is oorlede (vermoor) in 1802 toe hy 25 jaar oud was. Hulle het een kind gehad.

Susanna trou weer op 24-jarige leeftyd met Johan²²⁰ Wasserman wat toe 20 jaar oud was. Hy is gebore en 1784. Hulle het elf kinders gehad. Hy was 'n boer.

Genealogiese gegewens

e11 **DU PREEZ, Susanna Magdalena**: *c. 1780²²¹; ≈Kaapstad vir Tulbagh 18.3.1781²²²; †Diepriviersmond naby Humansdorp 7.8.1840²²³.

x Kaapstad 28.11.1801²²⁴: **BOTHA, Cornelis Johannes**: *c. 1777²²⁵; ≈21.1.1778²²⁶; †15.10.1802 (Vermoor)²²⁷. Seun van Cornelis BOTHA en Cornelia Carolina DU PREEZ.

xx Mosselbaai 15.7.1804²²⁸: **WASSERMAN, Johan Georg**: *c. 1784²²⁹; ≈9.4.1784²³⁰. Seun van Johann Georg WASSERMAN(N) en Maria VAN DER WAT (b1c1)

Lewensloop

Susanna is omstreeks 1780 gebore en is gedoop op 18 Maart 1781 te Kaapstad vir Tulbagh. Sy trou op 28 November 1801 met Cornelis Johannes Botha. Hy is omstreeks 1777 gebore en is gedoop op 21 Januarie 1778.

Susanna en Cornelis se huwelik was van korte duur, want hy word vermoor op 15 Oktober 1802. Hulle het een dogter gehad, Cornelia Johanna Margaretha Botha, wat gedoop is op 15 November 1803 toe Cornelis reeds oorlede was.

Susanna trou op 15 Julie 1804 met Johan Georg Wasserman. Hy is gebore omstreeks 1784 en gedoop op 9 April 1784. Hy is vernoem na sy pa.

Johan was die vierde kind van Johann Georg Wasserman, gebore op 13 Mei 1748 in Kaltenlengsfeld, Thüringen, Duitsland. Hy kom, in diens van die VOC as soldaat, in die Kaap aan in 1767. In 1776 is hy 'n burger en boer op die plaas Moordkuyl, Klein Brakrivier, Distrik George en op De Grootte Vlakte, Outenikwa, George. Hy trou in 1776 met Maria van der Watt. Hoewel hulle agt kinders gehad het, was dit net hierdie Johan, wat getroud was met Susanna du Preez, wat 'n nageslag gehad het.

Wanneer die dope van die kinders nagegaan word, kan 'n idee gevorm word van waar Johan en Susanna gewoon het.

- Teen 1805 het hulle te Gannakraal gewoon²³¹. Daar is 'n plek **Gannakraal** naby Moordkuil wat hieronder genoem word.
- In 1806 word hul woonplek as **De Moordkuyl**²³² aangegee. Daar is so 'n plaas in die Wyk Gouritsrivier in die Distrik Mosselbaai²³³.

- In 1807 tot 1812 word hul woonplek ook aangegee as “aan” die Mosselbaai en Moordkuyl²³⁴.
- In 1813 word aangedui dat hulle woon te **Hartebeeskui**²³⁵. Teen 1850 was daar ’n plaas Hartebeeskui in die Wyk Aliwal van die Distrik Mosselbaai²³⁶ maar daar kan nie bo twyfel gestel word dat dit ’n plaas van Johan en Susanna was nie.
- In 1815 word hulle woonplek weer aangegee as Mosselbaai²³⁷.
- In 1816 word die woonplek aangedui as **De Congo**, George²³⁸. Hierdie aanduiding word bevestig deur ’n testament waarin hulle in 1816 aandui dat hulle in “De Congo” woon²³⁹. Daar was ’n Wyk Congo wat gestrek het van noord van Calitzdorp tot noord van Oudtshoorn. Daar is ook ’n plaas Kango in die Wyk. Daar kan nie bevestig word dat die plaas of die wyk hulle woonplek was nie.
- In 1818 en 1820 word hul woonplek weer aangegee as “aan” die Mosselbaai²⁴⁰ en 1825 weer as **De Moordkuyl**.
- Uit die bogemelde wil dit voorkom asof hulle vir die eerste gedeelte van hulle huwelik op Moordkuil gewoon het.

Op 20 Oktober 1826 word die verlate leningsplaas **Dieprivier**, Wyk Tsitsikamma, Distrik Uitenhage, aan Johan Wasserman toegeken²⁴¹. Dit was 15 myl van die kus en 2907 morg groot. Dit het bestaan uit baie swak suur weiding en kon skaars 50 beeste dra vir 4 maande. Blykbaar het hulle daar gewoon minstens totdat Susanna daar oorlede is in 1840. Die twee mees moontlike liggings vir die plaas is in die Wyke van die Uitenhage Distrik wat in 1850 bekendgestaan het as Suurbron of Seekoerivier²⁴². Die plaas in die Wyk Seekoerivier net suid van Humansdorp, lyk na die mees moontlike plaas.

Johan was ’n boer. Volgens die 1826 opgaafrolle van Uitenhage, Wyk Tsitsikamma, is die gegewens vir Johan George Wasserman en Susanna Magdalena du Preez soos volg:

- Gesin: 1 man, 1 vrou, 3 seuns en 5 dogters.
- Werkers: 3 mans
- Slawe: 1 man en 1 vrou.
- Vee: 16 perde, 102 beeste en 70 bokke.
- Graan gesaai: 3 mud koring, 1.5 mud gort en 1 mud hawer. Graanoes: 1 mud koring, 26 mud gort, 22 mud rog en 99 mud hawer.

Johan en Susanna het elf kinders gehad, nl.:

- Hester Wilhelmina Wasserman, getroud met Ockert du Preez.
- Johan Georg Wasserman, getroud met Herculatina Petronella Susanna du Preez.
- Andries Hercules Wasserman wat moontlik vroeg oorlede is.
- Maria Cornelia Margaretha Wasserman getroud met Gerrit Frederik Meyer.
- Hendrik Christiaan Cornelis Wasserman getroud met Martha Elizabeth de Bruyn.
- Andriesina Catharina Salomina Wasserman agtereenvolgens getroud met Petrus Hendrik du Preez en haar neef Hilgard Muller.
- Susanna Abigael Elizabeth Jacomina Wasserman, getroud met Wilhelmus Lodewicus Fourie.
- Hercules Petrus Wasserman, getroud met Anna Carolina du Plessis.
- Martha Aletta Wasserman, getroud met Theodorus Daniel de Bruyn.
- Johan Wilhelm Wasserman, agtereenvolgens getroud met Maria Sophia du Plessis, Jacomina Hester Catharina van Rooyen en Elsie Elizabeth Crawford.
- Anna Margaretha Wasserman, getroud met Andries Hercules de Bruyn.

Hulle doop hulle kinders te Swellendam, George en Uitenhage. Johan se naam kom voor op die lidmateregister Uitenhage op 11.2.1826²⁴³. Susanna is oorlede op die plaas Diepriviersmond²⁴⁴ op 7 Augustus 1840. Johan se sterfdatum kon nie bepaal word nie.

Johanna Catharina du Preez (e12)

(c. 1783 – 1811)

Oriëntasie

Johanna²⁴⁵ is gebore omstreeks 1783 en was 28 jaar oud toe sy in 1811 oorlede is.

Die 21-jarige Johanna trou in 1804 met die 26-jarige Antonie²⁴⁶ Muller. Hy is gebore in 1778. Hulle het vyf kinders gehad. Hy was 'n boer.

Antonie trou weer op 35-jarige leeftyd met Aletta Maria Potgieter. Hulle het tien kinders gehad.

Aangesien daar twee Antonie Mullers was wat tydgenote was en albei met vroue met dieselfde name getroud was (Potgieters), is dit baie moeilik om bepaalde gegewens aan een van die twee te verbind.

Genealogiese gegewens

e12 **DU PREEZ, Johanna Catharina**: *Swellendam Distrik c. 1783²⁴⁷; ≈Swellendam 20.4.1783²⁴⁸; †16.9.1811²⁴⁹.

x Kaapstad 15.1.1804²⁵⁰: **MULLER, Antonie Michael** (a4b1c5): *c. 1778²⁵¹; ≈24.1.1779²⁵². Seun van Hillegard (Hilgard) MULLER, (*9.3.1747) en Petronella FOURIE, (~25.10.1750).

[Antonie Muller:

xx Graaff-Reinet 2.5.1813²⁵³: **Potgieter, Aletta Maria**: ≈5.10.1794. Dogter van Cornelis POTGIETER en Rachel Lea MEYER.]

(*Waak teen verwarring met a4b2c1 wat ook dieselfde name het en ook met 'n Aletta Maria Potgieter getroud was en wat c. 1779 gebore is en in 1843 oorlede is.*)

Lewensloop:

Johanna is gebore in die Swellendam Distrik omstreeks 1783 en is gedoop te Swellendam op 20 April 1783. Sy trou op 15 Januarie 1804 met Antonie Michael Muller. Hy is gebore omstreeks 1778 en is gedoop op 24 Januarie 1779. Hy is vernoem na sy oupa aan vaderskant.

Teen 1807 besit Antonie die plaas **De Kabeljaauwsrivier**²⁵⁴ in die Wyk Krommerivier van die Distrik Uitenhage. Dit is nie duidelik of Anthonie Kabeljaauwsrivier 321 oos van die rivier of 339 wes van die rivier gehad het nie. Die plaas was 18 uur te perd vanaf die Drosdy in Uitenhage. Volgens die opgaafrol van 1807 vir Uitenhage se Veldkornetskap Tsitsikamma²⁵⁵ was daar die volgende:

- Gesin: Man 1, vrou 1, seun 1.
- Werkers: Man 2, Vrou 1.
- Slawe: Man 4, Vrou 4.
- Vee: 4 perde, 64 beeste
- Graan: 3 mud tarwe en half mud gars in voorraad. 18 mud tarwe en 7 mud gars gewen.
- Wyn: Wynstokke 20 000. Voorraad: 2 Leggers wyn en 'n agste legger brandewyn.
- Vervoer: Wa 1.
- Plaas: De Kabeljaauwsrivier geleë aan die

Krommerivier, “distrik” Krommerivier.

Teen Johanna se dood in 1812, woon hulle op die leningsplaas **De Zwarte Bosch**.

Antonie en Johanna het vyf kinders gehad, nl.

- Helgard Muller wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Hester Susanna Muller, getroud met Jacobus Hendrik Coetzee.
- Hillegard Muller, getroud met sy niggie Andriessina Catharina Salomina Wasserman.
- Petronella Adriana Muller wat moontlik vroeg oorlede is.
- Johanna Catharina Muller²⁵⁶. Johanna Catharina is deur haar pa alleen ten doop gebring omdat haar ma toe al oorlede was. Sy was agtereenvolgens getroud met Jan Dirk Heyns en Jean Charles Taute.

Johanna is in 1811 oorlede. Sy en Antonie was nagenoeg 8 jaar getroud. In die boedel was die volgende ingesluit:

- Plaas: Die opstal op die leningsplaas de Zwarte Bosch.
- Kombuisware en –gereedskap: ’n Bottervat, twee karrings, ’n wakis, twee ysterpotte, 8 borde, 4 skottels, 5 lepels en 5 vurke.
- Plaas- en ander gereedskap: Drie emmers, twee hout byle, ’n kraan saag, ’n span saag, ’n beitel, ’n blaasbalk en drie grawe.
- Meubels: ’n Tafel, ’n stoel, ’n wakis en 2 beddens met toebehore.
- Algemeen: ’n Kitaar, ’n geweer en ’n geweerloop.
- Vervoer: ’n Saal en toom en ’n ossewa.
- Vee: 48 beeste, 217 skape en ’n perd.
- Slawe: Abraham van die Kaap, Spaas van Mosambiek (vroulik), Sara van Bengale, Elsje van die Kaap, Zijdonie van die Kaap en Clarissa van die Kaap. Laasgenoemde twee was dogtertjies.

Antonie trou op weer op 2 Mei 1813 met Aletta Maria Potgieter. Hulle het tien kinders gehad – 6 seuns en 4 dogters.

¹ Giliomee, Hermann. 2004. *Die Afrikaners: ’n Biografie*. Kaapstad: Tafelberg Uitgewers. ISBN 0 62404 181 6. Bl. 21.

² KAB RLR 19/1 Bl.[54].

³ Van der Walt, A. J. H., Wiid, J. A. en Geyer, A.L. 1955. *Geskiedenis van Suid-Afrika. Deel 1*. Kaapstad, Bloemfontein, Johannesburg: Nasionale Boekhandel. Bl. 119.

⁴ Giliomee, Hermann. 2004. *Die Afrikaners: ’n Biografie*. Bl. 22.

⁵ Van der Walt, A. J. H., Wiid, J. A. en Geyer, A.L. 1955. *Geskiedenis van Suid-Afrika. Deel 1*. Bl. 124.

⁶ Giliomee, Hermann en Mbenga, Bernard. 2007. *Nuwe Geskiedenis van Suid-Afrika*. Kaapstad: Tafelberg Uitgewers. ISBN-13 978 0 624 04358 4. Bl. 63.

⁷ Giliomee, Hermann en Mbenga, Bernard. 2007. *Nuwe Geskiedenis van Suid-Afrika*. Bl. 63.

⁸ Giliomee, Hermann. 2004. *Die Afrikaners: ’n Biografie*. Bl. 26 en 27.

⁹ Giliomee, Hermann. 2004. *Die Afrikaners: ’n Biografie*. Bl. 27.

¹⁰ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.

¹¹ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Pretoria: V&R Drukkery. ISBN 0 62021 461 9. Bl. 22.

¹² Afgelei van doopdatum.

¹³ TAB FK 2186.

¹⁴ Afgelei van die datum van sy Inventaris.

¹⁵ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22

¹⁶ Afgelei van doopdatum.

¹⁷ TAB FK 2186.

¹⁸ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22.

¹⁹ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22.

²⁰ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22.

²¹ TAB FK 2186.

²² De Villiers, G C en Pama, C. 1981. *Geslagsregisters van die ou Kaapse Families*. Kaapstad: A A Balkema. ISBN 0 86961 135 6. Bl. 727.

- ²³ Rudman, Mev. Margie. 1980. *Andries du Preez, Ged. 8 Nov. 1733*. Gepubliseer in Du Preez-Nuus, nr. 5 van 1980 (’n Nuusbrief uitgegee deur mnr. M H. C. du Preez namens die Du Preez Familiebond.) ’n Afskrif van die artikel is per faksboodskap deur mnr. Du Preez beskikbaar gestel.
- ²⁴ Le Roux, Jean: e-pos van 3 Julie 2009 aan die skrywer.
- ²⁵ Marx, F. W. 1998. *Stamvader Dirk Marx en sy nageslag. Byvoegsel*. Jeffreysbaai: Uitgegee deur Prof F W Marx. ISBN 0 62023 261 7. Bl. 18.
- ²⁶ Marx, F. W. 1998. *Stamvader Dirk Marx en sy nageslag. Byvoegsel*. Bl. 64.
- ²⁷ Marx, F. W. 1998. *Stamvader Dirk Marx en sy nageslag. Byvoegsel*. Bl. 64.
- ²⁸ KAB MOOC 6/9/15 Verw. 3382.
- ²⁹ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 13.
- ³⁰ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 27 en 28.
- ³¹ Madmappers DVD 1: Kaart 3321DD. Madmappers DVD 1. GEO(WGS84) -(21.94964555, -3396651092) 33°57'59.44"S, 21°56'58.72"O. *Mapset: South Africa – AfricaTopo GPS topographic map series*. DVDs 1 en 2. Versprei deur Madmappers.
- ³² Madmappers DVD 1: Kaart 3321DD. GEO(WGS84) -(21.89259608, -33.97767517) 33°58'39.63"S, 21°53'33.35"O.
- ³³ Marx, F. W. 1998. *Stamvader Dirk Marx en sy nageslag. Byvoegsel*. Bl. 65.
- ³⁴ KAB RLR 19/2 Bl. [203].
- ³⁵ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22.
- ³⁶ KAB RLR 16/2 Bl. [211].
- ³⁷ Madmappers DVD 1: Kaart 3322CD. Doringrivier 98: GEO(WGS84) -(22,45530053, -33,82642373) 33°45'36.31"S, 22°24'01.81"O. Hierdie plaas lyk die mees waarskynlike om aan die ingang van die Langkloof te wees, want die suidoostelike hoek daarvan grens aan die Langkloof Staatsbos. Daar is ietwat noord van die plaas op dieselfde kaart ’n Doringrivier 29: GEO(WGS84) -(22,40050183, -33,76016994) 33°45'36.31"S, 22°24'01.81"O.
- ³⁸ KAB RLR 17/1 Bl. [38].
- ³⁹ Swiegers, J. J. 1994. *Die Geskiedenis van die Langkloof*. Universiteit van Stellenbosch: Ongepubliseerde M-Tesis. Bl. 214.
- ⁴⁰ KAB RLR 18/1 Bl. [38].
- ⁴¹ Madmappers DVD 1: Kaart 3323DC. GEO (WGS84) -(23,67696494, -33,79852573) 33°47'54.69"S, 23°40'37.07"O.
- ⁴² KAB RLR 19/1 Bl. [54].
- ⁴³ Swiegers, J. J. 1994. *Die Geskiedenis van die Langkloof*. Bl. 216. Die skrywer noem al drie name as alternatiewe.
- ⁴⁴ KAB RLR 19/2 Bl. [203].
- ⁴⁵ Swiegers, J. J. 1994. *Die Geskiedenis van die Langkloof*. Bl. 217.
- ⁴⁶ KAB RLR 19/2 Bl. [251].
- ⁴⁷ Madmappers DVD 1: Kaart 3323DC. Misgunst 285. GEO (WGS84) -(23.47414838, - 33,73408821) 33°44'02.72"S, 23°28'26.93"O.
- ⁴⁸ KAB MOOC 8/49 Verw. 54a.
- ⁴⁹ KAB RLR 27/1 Bl. [4]. Madmappers DVD 1: Kaart 3323DD. Twee Rivieren 358. GEO (WGS84) -(23,87843945, -33,83964422) 33°50'22.72"S, 23°52'42.38"O.
- ⁵⁰ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22.
- ⁵¹ KAB MOOC 8/49 Verw. 54a en 54b. TEPC (Transcription of Estate Papers at the Cape of Good Hope). 2006. *Inventories and Auction Rolls of the Orphan Chamber of the Cape of Good Hope*. Versprei op DVD.
- ⁵² KAB RLR 27/1 Bl. [81] en KAB RLR 28/2 Bl. [171]. Madmappers DVD 1: Kaart 3424BB. GEO (WGS84) -(24,81259948, -34,18250270) 34°10'57.01"S, 24°48'45.36"O .
- ⁵³ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 22.
- ⁵⁴ KAB MOOC 8/49 Verw. 54a en 54b. TEPC (Transcription of Estate Papers at the Cape of Good Hope). 2006. *Inventories and Auction Rolls of the Orphan Chamber of the Cape of Good Hope*. Versprei op DVD.
- ⁵⁵ KAB J 317. Die hoeveelheid werkers, o.a. slawe, lyk heeltemal buite verhouding.
- ⁵⁶ KAB A 2250.
- ⁵⁷ KAB MOOC 8/49 Verw. 54a en 54b. TEPC (Transcription of Estate Papers at the Cape of Good Hope). 2006. *Inventories and Auction Rolls of the Orphan Chamber of the Cape of Good Hope*. Versprei op DVD.
- ⁵⁸ KAB MOOC 8/49 Verw. 54a. TEPC (Transcription of Estate Papers at the Cape of Good Hope). 2006. *Inventories and Auction Rolls of the Orphan Chamber of the Cape of Good Hope*. Versprei op DVD.
- ⁵⁹ KAB MOOC 8/49 Verw. 79a is gedateer 28 Oktober 1785 en die sterfjaar word hiervan afgelei.
- ⁶⁰ KAB MOOC 8/49 Verw. 79a.
- ⁶¹ SAG 4. Bl. 466.
- ⁶² Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 23.
- ⁶³ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 23.
- ⁶⁴ Ferreira, O. J. O. 1997. *Stamvader Ignatius Ferreira en sy Naverwante*. Bl. 23.
- ⁶⁵ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁶⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁶⁷ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Waterkloofrif, Pretoria. ISBN 0 62030 469 3. Bl. 104.
- ⁶⁸ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 104.
- ⁶⁹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 104 .
- ⁷⁰ Afgelei van doopdatum.

- ⁷¹ SAG 12. bl. 363.
- ⁷² KAB MOOC 8/51 Verw. 39a. Die Inventaris is voltooi op 1 Junie 1795 en dit word beraam dat die sterfdatum in die eerste helfte van 1795 was.
- ⁷³ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 104.
- ⁷⁴ Bereken volgens ouderdom aangegee op sterfkenningsgewing.
- ⁷⁵ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 104.
- ⁷⁶ KAB MOOC 6/9/77 Verw. 4303.
- ⁷⁷ SAG 12. bl. 363.
- ⁷⁸ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 104 e.v.
- ⁷⁹ KAB RLR 27/1 Bl. [17]. Die plaas word beskryf as geleë aan die Krommerivier en by die Langkloof. Daar is nie 'n plaas met die naam Eylandsfontein nie en dit bedoel blykbaar Elandsfontein.
- ⁸⁰ Madmappers DVD 1: Kaart 3323DD. Die plaas Elandsfontein self word nie duidelik aangedui nie, maar wel Elandsfontein Annex 379 waarvan die koördinate soos volg is: GEO (WGS 84) $-(23.96462605, -33.85797126)$ $33^{\circ}51'28.70''S$ $23^{\circ}57'52.65''O$. Volgens die beskrywing tydens die toekenning van die plaas, is hierdie die regte lokaliteit.
- ⁸¹ MOOC 8/51 Verw. 39a en b.
- ⁸² Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 121 e.v.
- ⁸³ KAB MOOC 7/1/95 Verwysings 8, 9, 10 en 11.
- ⁸⁴ Madmappers DVD 1: Kaart 3322CA. GEO (WGS84) $-(22.08517114, -33.57994394)$ $33^{\circ}34'47.80''O$ $22^{\circ}05'06.62''O$. Die plaas is die enigste met die naam wat naby die Olifantsrivier geleë is.
- ⁸⁵ KAB MOOC 7/1/95 Verw. 14.
- ⁸⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁸⁷ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁸⁸ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁸⁹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 104. Die jaartal is blykbaar afgelei van die doopdatum.
- ⁹⁰ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 145. In SAG 8. Bl. 323 word die doopplek aangegee as Swellendam.
- ⁹¹ KAB MOOC 8/30 Verw. 51.
- ⁹² SAG 2. Bl. 280.
- ⁹³ Afgelei van doopdatum.
- ⁹⁴ SAG 2. Bl. 280.
- ⁹⁵ KAB MOOC 8/55 Verwysing 49a. Inventaris opgestel 19.11.1804 en sterfdatum daarvan afgelei.
- ⁹⁶ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 145.
- ⁹⁷ Afgelei van doopdatum.
- ⁹⁸ De Villiers, G C en Pama, C. 1981. *Geslagsregisters van die ou Kaapse Families*. Bl. 1085.
- ⁹⁹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 145 e.v.
- ¹⁰⁰ KAB MOOC 8/55 Verw. 49a en b.
- ¹⁰¹ Madmappers DVD 1: Kaart 3324CC en CD. GEO (WGS84) $-(24,28312496, -33,88814372)$ $33^{\circ}53'19.56''S$, $24^{\circ}16'59.25''O$.
- ¹⁰² KAB J 394/395.
- ¹⁰³ Madmappers DVD1: Kaart 3324CC en CD. Nooitgedagt 110. GEO (WGS84) $-4.24070464, -33.79460522)$ $33^{\circ}47'40.58''S$, $24^{\circ}14'26.54''O$ Daar is twee plase met die naam Nooitgedagt naby mekaar, nr. 220 "onder" die Kougarivier en nr. 110 "oor" die Kougarivier. Volgens die beskrywings in die opgaafrolle is nr. 110 die korrekte plaas.
Nooitgedagt 220: Madmappers DVD 1: 3324 CC en CD: GEO (WGS84) $-(24.24786378, -33.87023446)$ $33^{\circ}52'12.84''S$, $24^{\circ}14'52.31''O$. Die plaas is aanliggend aan Zuure Anys maar die ander een (nr. 110) lyk na die regte een.
- ¹⁰⁴ KAB J 394/395.
- ¹⁰⁵ Le Roux, J. G., Niemandt, J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel: *Bewaarders van ons Erfenis: Uitenhage: Deel 19: 2007: Verspreiders: Genealogiese Instituut van Suid-Afrika*. Bl. 52 en 54.
- ¹⁰⁶ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 185 e.v.
- ¹⁰⁷ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 188. By inskrywing 2415. Daar is 'n nota: "Dit is waarskynlik hy wat saam met Pieter du Preez onder aanvoering van Andries Pretorius gehelp het met die aanval op Dingaanstat en om die stat op te ruim." Daar is by die skrywer van die familieregister navraag gedoen omdat hierdie Roelof Johannes se lewe hom afspeel in die Oos-Kaap (Humansdorp omgewing) en of die nota op die regte plek gemaak is. Moes dit nie by Roelof Johannes b4c1d5e4f7 gewees het nie? Mnr. Thys du Preez het in 'n e-pos van 7 Februarie 2006 soos volg geantwoord ten opsigte van Roelof Johannes b4c1d5e4f7: "Ek gaan die verandering so in my databasis aanbring dat dit hy is wat Dingaan gaan oprol het, want dit is nou 99,9% vir my seker dit moes jou ou voorvader gewees het." Die betrokke nota moes dus by Roelof Johannes b4c1d5e4f7 gemaak gewees het.
- ¹⁰⁸ KAB J 394.
- ¹⁰⁹ KAB J 395.
- ¹¹⁰ TAB FK 2236.
- ¹¹¹ KAB MOOC 8/30.51.
- ¹¹² KAB MOOC 13/1/38 Verw. 27.
- ¹¹³ Afgelei van doopdatum.
- ¹¹⁴ SAG 8. bl. 325. Ook in Tullbagh Doopregister.

- ¹¹⁵ KAB MOOC 6/9/15 Verw. 3382.
- ¹¹⁶ SAG 8. Bl. 325.
- ¹¹⁷ Afgelei van doopdatum.
- ¹¹⁸ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 189.
- ¹¹⁹ SAG 7. Bl. 137.
- ¹²⁰ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 203.
- ¹²¹ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Pretoria: Universteit van Suid-Afrika. ISBN 1 86888 060 5. Bl. 47 en 193.
- ¹²² Madmappers DVD 1: Kaart 3325DC. Coegas Kop 316. GEO (WGS84) -(25,58667709, - 33,78563205) 33°47'08.28"S, 25°35'12.04"O.
- ¹²³ Madmappers DVD 1: Kaart 3325DC. Swarte Koppen 302: GEO (WGS84) -(25,66028920, -33,77395476) 33°46'26.24"S, 25°39'37.04"O.
- ¹²⁴ KAB MOOC 7/1/84 Verw. 99. In die testament word die plaas as eiendom bemaak.
- ¹²⁵ KAB MOOC 6/9/15 Verw. 3382. Op hierdie sterfkenningsgewing word aangedui dat die plaas in die veldkornetskapskap Coega is.
- ¹²⁶ Le Roux, J. G., Niemandt, J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel. 2007. *Bewaarders van ons Erfenis: Distrik Uitenhage*. Verspreiders: Genealogiese Instituut van Suid-Afrika. Bl. 37.
- ¹²⁷ Le Roux J. G., Niemandt J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel. 2007. *Bewaarders van ons Erfenis: Distrik Somerset (Oos)*. Versprei deur die Genealogiese Instituut van Suid-Afrika.) Bl. 3.
- ¹²⁸ KAB J 394.
- ¹²⁹ KAB J 394.
- ¹³⁰ KAB J 395.
- ¹³¹ KAB J 399.
- ¹³² KAB J 402.
- ¹³³ KAB J 403.
- ¹³⁴ KAB MOOC 7/1/84 Verw. 99.
- ¹³⁵ KAB J 408.
- ¹³⁶ KAB CO 3945 Verw. 913.
- ¹³⁷ Madmappers DVD 1: Kaart 3325DC. GEO(WGS84) -(25,70023860, - 33,66333463) 33°39'47.26"S, 25°42'00.12"O.
- ¹³⁸ KAB LBD 47 Verw. 410.
- ¹³⁹ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁴⁰ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁴¹ Afgelei van doopdatum.
- ¹⁴² Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228.
- ¹⁴³ KAB MOOC 6/3 Verw. 4.
- ¹⁴⁴ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228.
- ¹⁴⁵ Afgelei van doopdatum.
- ¹⁴⁶ SAG 1. Bl. 484.
- ¹⁴⁷ KAB MOOC 6/9/43 Verw. 9061.
- ¹⁴⁸ Le Roux, J. G., Niemandt J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel. 2007. *Bewaarders van ons Erfenis: Distrik Uitenhage*. Bl. 53 en 65.
- ¹⁴⁹ Madmappers DVD 1: Kaart 3324CD. Rietfontein 125: GEO(WGS84) -(24.40232239, - 33.83087064) 33°49'51.13"S, 24°24'08.36"O.
- ¹⁵⁰ KAB MOOC 7/1/107 Verw. 52.
- ¹⁵¹ KAB MOOC 13/1/133 Verw. 14.
- ¹⁵² KAB J 394.
- ¹⁵³ KAB J 295.
- ¹⁵⁴ KAB J 399.
- ¹⁵⁵ KAB J 403.
- ¹⁵⁶ KAB J 406.
- ¹⁵⁷ KAB J 408.
- ¹⁵⁸ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁵⁹ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁶⁰ Afgelei van doopdatum.
- ¹⁶¹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228.
- ¹⁶² KAB MOOC 6/9/4 Verw. 780.
- ¹⁶³ Afgelei van doopdatum.
- ¹⁶⁴ SAG 3. Bl. 102.
- ¹⁶⁵ KAB MOOC 8/68 Verw. 15b (7.12.1822) en 15a (28.2.1823). TEPC (Transcription of Estate Papers at the Cape of Good Hope). 2006. *Inventories and Auction Rolls of the Orphan Chamber of the Cape of Good Hope*. Versprei op DVD. Afgelei van Inventaris.
- ¹⁶⁶ SAG 3. Bl.102.
- ¹⁶⁷ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228.

- 168 KAB J 394.
 169 KAB J 295.
 170 KAB J 399.
 171 KAB RLR 31 Bl. [94].
 172 KAB RLR 33 Bl. [5].
 173 KAB RLR 35/2 Bl. [160].
 174 KAB RLR 31 Bl. [96].
 175 KAB MOOC 8/68 Verw. 15a en b.
 176 KAB MOOC 7/1/129 Verw. 135.
 177 KAB MOOC 7/1/129 Verw. 135½.
 178 Afgelei van doopdatum.
 179 TAB FK 2150.
 180 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 181 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 182 Afgelei van sterfdatum. In Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228 word die datum as 1772 aangedui.
 183 Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228.
 184 KAB MOOC 6/9/56 Verw. 1144.
 185 Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 228.
 186 Afgelei van doopdatum.
 187 SAG 3. Bl. 450.
 188 KAB J 394.
 189 KAB J 395.
 190 KAB J 402.
 191 KAB J 403.
 192 KAB J 406.
 193 KAB J 408.
 194 KAB LBD 46 Verw. 401.
 195 Madmappers DVD 1: Korhaanspoort 577 insluitende Korhaansdrift Kaart 3325 DA/DB: GEO(WGS84) –(25,34425054, -33,38909717) 33°23'20.75"S, 25°20'39.30"O.
 196 KAB MOOC 7/1/214 Verw. 18.
 197 KAB MOOC 7/1/110 Verw. 88.
 198 KAB MOOC 8/49 Verw. 54a. TEPC (Transcription of Estate Papers at the Cape of Good Hope). 2006. *Inventories and Auction Rolls of the Orphan Chamber of the Cape of Good Hope*. Versprei op DVD.
 199 Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 264.
 200 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 201 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 202 Afgelei van doopdatum.
 203 Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 264.
 204 KAB MOOC 6/9/29 Verw. 6010.
 205 Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 264.
 206 Afgelei van doopdatum.
 207 SAG 13. Bl. 64.
 208 Hy skryf self sy van as "Terblans".
 209 SAG 13. Bl. 64 en 65.
 210 KAB LBD 46 Verw. 188.
 211 KAB MOOC 7/1/117 Verw. 42.
 212 KAB J 395.
 213 KAB J 399.
 214 KAB J 403.
 215 KAB J 406.
 216 KAB J 408.
 217 KAB CO 3945 Verw. 882.
 218 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 219 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 220 Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
 221 Afgelei van sterfouderdom en –datum.
 222 Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 264.
 223 SAG 16. Bl. 16.
 224 SAG 1. Bl. 376.
 225 Afgelei van doopdatum.
 226 SAG 1. Bl. 376.

- ²²⁷ SAG 1. Bl. 376.
- ²²⁸ SAG 16. Bl. 16.
- ²²⁹ Afgelei van doopdatum.
- ²³⁰ SAG 16. Bl. 16.
- ²³¹ TAB FK 2228.
- ²³² Madmappers DVD 1: Kaart 3322CC: Moordkuyl 38: GEO (WGS84) $-(22,14037582, -33,96490940)$ $33^{\circ}57'53.67''S$, $22^{\circ}08'25.35''O$
- ²³³ Le Roux, J. G., Niemandt, J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel. 2004. *Bewaarders van ons Erfenis: Distrik Mosselbaai*. (Versprei deur die Genealogiese Instituut van Suid-Afrika.) Bl. 64.
- ²³⁴ TAB FK 2229 en 2230.
- ²³⁵ TAB FK 2245.
- ²³⁶ J. G., Niemandt J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel. 2004. *Bewaarders van ons Erfenis: Distrik Mosselbaai*. Bl. 55 en 56.
- ²³⁷ TAB FK 2245.
- ²³⁸ TAB FK 2245.
- ²³⁹ KAB MOOC 7/1/159 Verw.111.
- ²⁴⁰ TAB FK 2246.
- ²⁴¹ KAB LBD 46 Verw. 336.
- ²⁴² Le Roux, J. G., Niemandt, J. J., Olivier, Mariana en Olivier, Ronel. 2007. *Bewaarders van ons Erfenis: Distrik Uitenhage*. Bl. 60 en 72.
- ²⁴³ TAB FK 2236.
- ²⁴⁴ Madmappers DVD 1: GEO (WGS84) $-(24.57203163, -34,02611266)$ $34^{\circ}1'34.01''S$, $24^{\circ}34'19.31''O$.
- ²⁴⁵ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ²⁴⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ²⁴⁷ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 264.
- ²⁴⁸ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 264.
- ²⁴⁹ KAB MOOC 8/59 Verw. 33b.
- ²⁵⁰ SAG 5. Bl. 714.
- ²⁵¹ Afgelei van doopdatum.
- ²⁵² SAG 5. Bl. 714.
- ²⁵³ SAG 5. Bl. 714. (Waak teen verwarring met a4b2c1 wat ook dieselfde name het en ook met 'n Aletta Maria Potgieter getroud is.)
- ²⁵⁴ a. Madmappers DVD 1: Kaart 3424BB en 3324DD Kabeljaauwsvier 321: GEO (WGS84) $-(24.93230400, -33.97400013)$ $33^{\circ}58'26.40''S$, $24^{\circ}55'56.29''O$).
- b. Madmappers DVD 1: Kaart 3424BB en 3324DD Kabeljaauwsvier 339: GEO (WGS84) $-(24,87436702, -33,99712558)$ $33^{\circ}59'49.65''S$, $24^{\circ}52'27.72''O$.
- c. Dit is nie duidelik of Anthonie Kabeljaauwsvier 321 oos van die rivier of 339 wes van die rivier gehad het nie.
- ²⁵⁵ KAB J 394.
- ²⁵⁶ SAG 5. Bl. 714.